

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2025. április 22–24.

Nemzeti Köszolgálati Egyetem

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Az orosz ideológia megjelenése Putyin elnök beszédeiben

Jelige: *Arany János*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2023. május

2025.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	3
2. FOGALMI TISZTÁZÁS	5
2.1. Geopolitika, ideológia és propaganda	5
2.2. Kutatási kérdések	6
2.3. A propaganda elemzése és az orosz propaganda sajátosságai	6
3. MÓDSZERTAN	18
3.1. Mintavétel	18
3.2. Kulcskifejezések kiválasztásának indoklása	19
3.3. A források feldolgozásának módszerei	20
4. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA ÉS ELEMZÉSE	21
4.1. Gyakorisági statisztika	31
4.2. Szövegelemzés – adatok értelmezése	32
4.3. A kutatási kérdések alátámasztása	34
5. KONKLÚZIÓ	38
5.1. A kutatás kerete	38
5.2. A kutatás menete	38
5.3. A kutatás eredménye	38
5.4. A kutatás jelentősége	39
6. ELEMZETT SZÖVEGEK	40
7. SZAKIRODALMI FORRÁSOK	41
8. ÁBRAJEGYZÉK	46
9. TÁBLÁZATJEGYZÉK	47

1. BEVEZETÉS

2022. február 24-én kitört az ukrán-orosz háború, amely sok diszciplinában paradigmaváltást okozott. Például, megcáfolta, hogy európai országok nem támadják meg egymást; hogy a katonai szektor már nem annyira releváns biztonsági tényező és ma már nem folytatnak hagyományos értelemben vett szárazföldi csapatokkal vívott területfoglaló háborút. Ugyanakkor egy újnak mondható jelenség figyelhető meg, egy új aspektusa a konfliktusnak: az információs háború. Az oroszok legelőször az első csecsen háború idején találkoztak ezzel a jelenséggel, amikor a helyi lakosság angol és más idegen nyelveken értesítették a külvilágot és publikáltak tudományos cikkeket az ottani eseményekről. Amelynek hatására a nemzetközi közösség elkezdett kiállni a csecsen lakosság mellett, így az orosz vezetés tanulva az első csecsen háború veszteségeiből, zárta a helyi lakosság hozzáférését a külvilághoz.

A közösségi médiában is értesülhetünk a katonai eseményekről különböző forrásokból: hivatalos szervek weboldalairól, újságból és a televízióból. Sokszor tapasztalható, hogy egymásnak ellentmondó híreket hallunk, és az információs túltelítettség nehezíti a hírfogyasztók számára az események értelmezését. Ugyanakkor újdonság, hogy a harcoló felek és a lakosság tapasztalatait, gondolatait első kézből megismerhetjük a közösségi médiában. Amiatt, hogy az okos eszközök ennyire elterjedté váltak, az információhoz is könnyebb hozzájutni, így ezt a hozzáférhetőséget használják ki jelen esetben az ukrán és az orosz erők a hírfogyasztók és közösségi médiahasználók befolyásolására.

A kutatásomat 2022. december 31-én lezártam, de az elmúlt 4 hónap alatt sok jelentős esemény történt, amelyek fontosnak tartom, hogy megemlítsék. Az ukrán-orosz háború végkimenetele hatással lehet a status quo-t megkérdőjelező hatalmak viselkedésére; ebben a konfliktusban lehetőséget látnak az olyan szereplők, akik nem elégszenek meg a jelenlegi geopolitikai helyzetükkel, emiatt egy multipoláris rendszert szeretnének létrehozni. Ilyen kijelentéseket tett Vlagyimir Putyin orosz elnök és Hszi Csin-ping a Kínai Népköztársaság államfője az egymásnak írt cikkeikben, amelyekben kifejtették a szoros barátságukat és jelentős gazdasági együttműködésüket (Putyin, 2023). Céljuk, hogy létrehozzanak egy szerintük igazságosabb világrendet, ahol nem az Egyesült Államok az egyetlen szereplő, akinek döntő szava van a nemzetközi kapcsolatokban (Hszi, 2023). A Nyugat reakciója és együttműködése hatással lehet arra, hogy mennyire tudja fenntartani a jelenleg működő világrendet, és meghatározza, mennyire lesz a jövőben megengedett az agresszió, mint eszköz a politikai célok elérésében a geopolitikai színtéren. A nemzetközi közösség nemcsak szankciókkal lép fel az agresszió ellen, hanem súlyos diplomáciai intézkedéseket is tesz. Már

rögtön a háború kitörése után 4 nappal a Nemzetközi Olimpiai Bizottság ajánlotta a Nemzetközi Sportszövetségnek (ISF) a belorusz és orosz versenyzők kitiltását a nemzetközi versenyekből, maximum a szövetség zászlaja alatt indulhatnak egyéni versenyzők. 2022. november. 23-án az Európai Parlament terrorizmust támogató állammá nyilvánította Oroszországot, amely azt a célt szolgálja, hogy elszigetelje az országot a többi nemzettel való együttműködéstől (Pálffy, 2022). A Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) elfogató parancsot adott ki Vlagyimir Putyin orosz elnökre háborús bűncselekmények elkövetése miatt 2023. március 17-én (El Abdallah, 2023).

Oroszország megpróbál kitörni az elszigetelődésből és próbál szövetségeseket találni, jelenleg a Kínai Népköztársaság az, amely nyíltan nem ítéli el az orosz agressziót, és sürgeti a béketárgyalásokat. Kereskedelmi, gazdasági és kulturális együttműködéseket hangsúlyoznak, amelyekkel elősegíthetnék a két ország jólétét és barátságát. A másik térség, ahová az orosz figyelem fordul, az Afrika (Putyin, 2023). A Oroszországi Föderáció jelentős befektetéseket tett infokommunikációs, élelmiszer- és energiabiztonsági szektorokban.

De miért ennyire meglepő a háború Ukrajnában? Ami az oka lehet annak, hogy éppen ez a konfliktus lesz egy fordulópont a világtörténelemben az, hogy kevés kivétellel senki nem hitte, hogy Európában lehet még háború. A két világégés tragédiája mai napig meghatározó, a jelenleg működő jelentős nemzetközi szervezetek pedig az azokat követő korszakban alakultak ki. A világháborúkból eredő tanulságok és a Szovjetunió szétesése ösztönözte a Nyugatot, hogy az emberi jogok elsődlegességét biztosítsák, az atomfegyverek elterjedését akadályozzák és a demokráciát terjesszék. Ami még inkább meglepő, hogy két olyan nemzet között tört ki háború, amelyek néhány éve még testvéreknek nevezték egymást. Történelmük, kultúrájuk, nyelvük és szokásaik hasonlóak, gazdaságilag közel állnak egymáshoz, annyira összefonódott a két ország, hogy a legtöbbjüknek van rokona, házastársa a másik országból. Mégis képesek háborúzni egymás ellen. Felmerül a kérdés: vajon mi vezet rá arra egy embert, hogy szabad akaratából megvívjon egy háborút? Ezt szerintem a propaganda segítségével tudták elérni. A Donbasz régió az euromajdani események előtt még semleges vagy apolitikus volt, és a vélemények szétválása 2013-14 környékén kezdődött meg (Semenenko et al., 2021). Luhanszk és Donyeck régiókban nem maguktól akartak kiválni, hanem propaganda segítségével készítették cselekvésre az embereket. 10 évnyi szervezett propaganda kampány képes volt arra, hogy a célközönség azt tegye, amit a propagandisták akartak.

A politikai érdekeket egy adott ország stratégiai kommunikációjában figyelhetjük meg. Emiatt fontos kutatni, hogy a politikum milyen üzeneteket fogalmaz meg és azokat milyen módon közvetíti a közönsége felé.

2. FOGALMI TISZTÁZÁS

2.1. Geopolitika, ideológia és propaganda

Az orosz–ukrán háború eseményeit az elemzők többnyire geopolitikai keretben értelmezik. A hagyományos értelemben vett geopolitika azt vizsgálja, hogyan versenyeznek a területekért és az erőforrásokért az államok (Flint, 2006, 13). Oroszországban a geopolitikai nézőpont az 1990-es évektől terjedt el az államok versengésének kutatásában (Diec, 2019). A modern geopolitika nem csak a földrajzi viszonyokat veszi figyelembe az események és folyamatok értelmezésekor, hanem a társadalmi tényezőket is. Az államok ideológiát alkotnak a geopolitikai törekvéseik igazolására (Mead, 2014).

A politikai törekvések és az ideológiák közötti összefüggés a stratégiai narratívában mutatkozik meg. Egyes kutatók szerint a világban a jelenlegi hatalmi átrendeződés az ideológiák összeütközéseként is értelmezhető (Müllerson, 2017). Az ideológia olyan hiedelmek összessége, amelyek koherens világgépet alkotnak, és az ideológia megalkotójának és terjesztőjének szándéka szerint alakítják a társadalmi normákat és attitűdöket (Jowett & O'Donnell, 2015, 31). Az ideológia mindig a politikai diskurzusban nyilvánul meg, amely bizonyos témákat és fogalmakat állít a középpontba, így próbálva befolyásolni a célközönség viselkedését. Az ideológia terjesztésének aszimmetrikus információn alapuló módja a propaganda, amely „megtervezett, szisztematikus kísérlet a valóság érzékelésének alakítására, a valóságról alkotott ismeretek befolyásolására, és a viselkedés irányítására annak érdekében, hogy a propagandista elérje a kívánt hatást” (Jowett & O'Donnell, 2015, 7).

Az ideológián alapuló befolyásolás, azaz propaganda a nemzetközi kapcsolatok szintjén a stratégiai narratívában jelenik meg, tehát abban, ahogyan a politikai aktorok elbeszélnek és értelmezik, magyarázzák az eseményeket. A stratégiai narratívák három típusba sorolhatók: a rendszer narratívák a nemzetközi rendről szólnak; az identitás narratívák a nemzetközi rendszerben működő cselekvőkről, a politikai narratívák pedig a konkrét politikai cselekvéseket és cselekvőket igazolják (Zaffran, 2019, 354).

2.2. Kutatási kérdések

A kutatásomban az előzőekben felvázolt elméleti háttér alapján és az ismert háborús események fényében a következő kutatási kérdések igazolhatóságát vizsgálom:

1. Az ukrán-orosz ellentét szításában jelentős szerepe volt az új orosz hatalmi ambíciókat alátámasztó ideológiának.
2. Az új hatalmi ambíciókat alátámasztó ideológia kulcsfogalmai kimutathatók Putyin elnök beszédeiben.

Az elemzett források alapján Putyin beszédeiben 3 fő okot találtam a háború kitörésére:

1. A NATO terjeszkedése Oroszország létét fenyegeti.
2. Ukrajnát náciitalanítani kell.
3. A donbaszi lakosságot meg kell védeni.

A dolgozatomban az orosz politikai narratívát vizsgálom az orosz ideológia kulcsfogalmainak szempontjából, amelyek rávilágítanak az orosz geopolitikai törekvésekre. A befolyásolás tartalmára és módjára való tekintettel a propaganda gyűjtőfogalmat használok.

2.3. A propaganda elemzése és az orosz propaganda sajátosságai

Ahhoz, hogy Putyin beszédeit és a megjelenő visszatérő fogalmakat és eseményeket elemezzem és jellemezzem, Garth S. Jowett és Victoria O'Donnell *Propaganda and Persuasion* (2015) című könyvét vettem alapul, ahol a propaganda elemzésére kifejlesztettek 10 szempontot. Az orosz stratégiai kommunikációt ezek segítségével elemeztem. Az elemzési pontok az alábbiak (a dolgozatomban vizsgált szempontokat vastag betűkkel jelöltem):

- 1. A propaganda kampány célja és ideológiája,**
- 2. A propaganda milyen kontextusban jelenik meg,**
3. A propagandista felismerése,
4. A propagandaszervezet felépítése,
5. A célközönség,
- 6. A média használatának módszerei,**
- 7. Különleges módszerek a hatás maximalizálására,**
8. A közönség reakciója a különböző módszerekre,
9. Ellenpropaganda, ha van, valamint
10. Hatás és értékelés.

Mivel az ukrán-orosz háború még tart, emiatt sok információ és összefüggés még rejtve van, a konfliktus aktualitása megakadályozza azt, hogy az összes szempontot maradéktalanul elemezzem. A dolgozatomban a „A propaganda kampány célja és ideológiája”, „A propaganda milyen kontextusban jelenik meg”, a „Média használatának módszerei” és a „Különleges módszerek a hatás maximalizására” című elemzési pontok alapján keresem az összefüggéseket az orosz propagandában, kiemelten az elemzett beszédekben.

A propaganda kampány célja és ideológiája

Az ideológia egy adott csoporton belüli közös értékek, hiedelmek, viselkedések összessége, amelyek meghatározzák a társadalmi normákat; ezek befolyásolják azt, hogy az emberek mely gondolatokat tartanak helyesnek vagy helytelennek; egy bizonyos helyzetben meghatározza, hogy mi az elfogadott cselekedet. A válságos időszakok közös átélése keretet adhat az értékrendszernek.

Vlagyiszlav Szurkov az egyik ideológus, akit Putyin legjelentősebb tanácsadói között tartanak számon. Ő az elnöki adminisztráció helyettes vezetője, miniszterelnök-helyettese és Putyin tanácsadója volt 2013. szeptember 20-a és 2020. február 18-a között (Mackinnon & Standish, 2020).

Fő eszméi közé tartozik a szuverén demokrácia fogalma, „kiáltványa olyan politikai testként definiálja a szuverén demokráciát, amelyben a nemzeti szuverenitást veszélyeztető bel- és külpolitikai tényezőket kiszorítva, a közéletet és a kormányzat működését választott képviselői révén kizárólag a multietnikus orosz nemzet befolyásolja” (Czopf, 2019).

Az Orosz Föderáció szuverenitására a legnagyobb veszélyt szerinte a bürokrácia, a nacionalizmus, az oligarchák, a nemzetközi szervezetek, a gazdasági monopóliumok és a bűn- és terroriszervezetek jelentik. Az elmélete szerint az olyan államok, amelyek hosszú ideig voltak megszállás alatt, hajlamosabbak arra, hogy engedjenek a globalizáció erejének és „irányított demokráciává” válhatnak. Kritizálja a demokráciaépítést, miszerint a demokratizálódáshoz vezető út egy folyamat, amit a társadalomnak akarnia kell, emiatt téves azt képzelni, hogy csak demokratikus intézményrendszerek kiépítésével el lehet érni a demokráciát. Szurkov szerint Oroszország sorsa geopolitikai magány, emiatt Oroszországnak újra kell értelmeznie magát és egy különálló identitást kell kialakítania (Szurkov, 2018). Úgy gondolja, hogy a szuverenitás megtartásához szükséges az erős központosított hatalom.

Alexander Dugin orosz politikai filozófus, akit Oroszországban neves tudósnek tartanak. 1997-ben adta ki a *Geopolitika Alapjai* című könyvét, amelyben megjelenik az eurázsianizmus kifejezés, miszerint Oroszország nem része sem Európának se Ázsiának, hanem egy önálló ország, amelynek az identitása abból áll, hogy a két kultúra elemeit egyesíti. Az elméletei nem csak az etnikai oroszokra vonatkoznak, hanem szerinte az eurázsiai sztyeppéken élő népek is az orosz néphez tartoznak, tehát a birodalmi gondolkodás az ő eszméjében erősebb a nacionalizmusnál. Az elmélete szerint a multipoláris világban az egyensúly fenntartása a civilizációk között stabilabb és demokratikusabb, mint az egypólusú világban. Úgy tartja, hogy az orosz civilizáció története a nyugat elleni harcról szól. Elméletében fontos szerepet játszik az orosz történelmi sérelmek felhánytorgatása, amely birodalmi küldetéstudatot ad az orosz közönségnek (Vigózki, 2022).

Dugin a lánya tragikus halála miatt is került egyre inkább a köztudatba, de a filozófus jelentősége az orosz politika alakításában eltúlzott a nyugati médiában. Ami őt népszerűvé teszi, hogy egybeesik az elmélete a Kreml retorikájával. Bár nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy az ő elméletei alakítják-e a politikát vagy nagyon jól érzékeli az orosz vezetés igényeit. Ami őt igazán kiemelkedővé teszi, az, hogy létrehozott egy szintézist a hagyományos orosz elméletek közt és a lakosságnak próbálta elmagyarázni egyszerűbb formában. Megpróbálta racionális alapokra helyezni Oroszország szembenállását a Nyugattal, amiket történelmi példákon keresztül magyaráz.

A két ideológus elméletei egyetértenek abban, hogy Oroszország egy multiethnikumú ország, ahol a népek egységét az adja, hogy Oroszországban élnek, és megvetik a nacionalizmust, mivel az egyik legnagyobb fenyegetésnek tekintik. Úgy tartják, hogy az erős központosított hatalom a biztonságuk záloga.

Jelen esetben, ami nagy törést jelent az orosz társadalomban, az a Szovjetunió szétesése, majd az azt követő válság és bizonytalanság időszaka. Az elnök is az egyik legnagyobb tragédiának tartja ezt az eseményt, amelynek meghatározó következménye a háború Ukrajnával. Ezt a szuperhatalomból talán regionális hatalommá süllyedő ország állampolgárai hatalmas szégyenérzettel élik meg, és nosztalgiával tekintenek vissza arra a dicsőséges időre. Ez a szégyenérzet kapcsolódik össze a kötelességtudattal és büszkeséggel, amelyet nagyapáik a második világháború idején tanúsítottak. Megvédték a hazájukat az „áruló” német nácik ellen; a második világháborút azóta is Nagy Honvédő Háborúnak hívják (Putyin, 2022. 05. 09.).

Ideológiát lehet keresni verbális és képi megnyilvánulásokban, amelyek tükrözhetnek múltbeli sérelmeket és a nehézségeket, megmutathatják a jelenlegi normákat és utalhat a jövőképre, az elérendő célra is.

Megfigyelhető, hogy gyakran jelennek meg plakátokon például második világháborús hirdetések formátumai, a jelszavak háborúba hívnak az „anyaország védelmére a megszálló nácik ellen”.

Olyan kifejezéseket, szimbólumokat használnak, amelyek arra az időszakra jellemzőek: „náci”, „féreg”, „nagyapáink”, „anyaország”; vagy svasztikákat is ábrázolnak.

1. ábra. Orosz háborús plakát. A felirat: „Az orosz nép sorsa – megismételni az apáink hőstetteit, megvédve a szülőföldünket. Csatlakozz a Donyecki Köztársaság Néphadseregébe!”(A szerző fordítása) Forrás:

<https://medium.com/@Hromadske/donbass-europes-latest-frozen-conflict-38e91aedb4a9>

A propaganda célja, hogy befolyásolja a közönségét, egy bizonyos értékrendszert ültessen el benne vagy valamilyen cselekvést váltson ki. Jelen esetben ez az lehet, hogy az állampolgárok jelentkezzenek a hadseregbe, ne hagyják el az országot és ne tüntessenek a háború ellen. Nagyon fontos, hogy az ideológia támogatást nyerjen a lakosság körében, olyan módon kell közvetíteni az üzeneteket, hogy a célközönség könnyen megértse és úgy érezze, mintha a gondolat tőle eredne. A rezsím legitimitásának biztosítása szintén a propagandán keresztül történik. Putyin beszédei alapján három fő indokot lehet kiemelni, ami azt magyarázza, miért indított háborút Ukrajna ellen, és amely többé- kevésbé változatlan a katonai és politikai események ellenére.

A stratégiai kommunikációban gyakran jelennek meg szimbólumok, amelyek sokszor a múltban elfogadott elveket mutatják be újra a közönségnek, ezáltal arra biztatva az embereket, hogy az új eseményeket a múltbéli történéseken keresztül szemléljék és fogadják el. A már létező sztereotípiákra könnyebb építeni, főleg azokra, amelyek közel állnak a nemzeti mítoszokhoz. A lakosság tudattalan szinten el is fogadja ezeket a gondolatokat, mivel már gyakran évtizedek vagy évszázadok óta jelen vannak, így az emberek könnyebben fogadják el a hatalom tevékenységeit.

Az orosz–ukrán háborúval kapcsolatos propagandát még integrációs és agitáló típusba lehet sorolni (Jowett & O'Donnell, 2015, 315). Az integrációs propaganda a társadalom felé irányul, ahol a hatalom meg akarja erősíteni a lakosság bizalmát a hatóságokban, hogy megnyugtassa őket és megpróbálja a különböző nemzetiségeket asszimilálni az anyaországba. Ilyen elméletek lehetnek például az eurázsianizmus, az „orosz világ” elmélet, a pánszlávizmus, amelyeket a dolgozatomban még később kifejték. A megszállt ukrán területeken az orosz katonáknak útmutató kézikönyvet adnak arra, hogy hogyan bánjanak a helyi lakossággal, hogyan válaszoljanak a kérdéseikre; jellemző, hogy humanitárius segítyt hoznak a lakosoknak (Dialog, 2022)

Az agitáció olyan propaganda, amely az érzelmekre hat és jellemzően valamilyen erőszakos cselekedetet akar kiváltani a hallgatóságból (Britannica).

A propaganda kontextusa

Azért hogy pontosan megértsük a propaganda működését, fontos, hogy ne önmagában elemezzük, hanem a környezetét is vizsgálni kell. Meghatározó jelentőségű lehet, hogy milyen korszakban alakul ki vagy éled újjá egy eszme, az adott kor emberei mennyire befogadók az elképzelés iránt és milyen cselekvést vált ez ki bennük. A közhangulat befolyásolhatja az üzenetek terjedését, elfogadottságát és tettekre ösztönözheti hallgatóságát. A propagandistának meg kell éreznie közhangulatot, hogy olyan gondolatokat fogalmazzon meg, amelyeket a célközönsége könnyen befogad és amelyek ráépülnek a közönsége értékrendjére és gondolkodásmódjára. Ahhoz, hogy ezt lehessen mérni, közvéleménykutatásokat végeznek.

Oroszországban például működik egy független közvélemény-kutató szervezet, a Levada Központ. A Központot 2016 óta tartják számon „külföldi ügynök”-ként (a fogalmat a „Kulcskifejezések jelentésének vizsgálata” című fejezetnél fejtem ki) (BBC, 2016). Szerintem azért hagyja még az orosz kormány működni a szervezetet, mert fenn szeretné tartani a demokrácia látszatát, és nagy eséllyel felhasználják az adatokat a saját céljaikra, mivel csakis

olyan kérdéseket tehetnek fel, amelyeket az állam elfogad. A publikált statisztikai adatok megerősítik rezsim biztonságát. A legutóbbi mérésen Putyin elnök támogatottságát nézték és az adatok növekvő népszerűséget mutattak (Levada-Center, 2023) . Az adatok pontosságát befolyásolhatja, hogy telefonon folyik a felmérés és esélyes, hogy a válaszoló cenzúrázza a saját véleményét, mivel fél a válasza következményétől.

Az, hogy egy propagandista, hogyan fog fel egy eseményt és milyen következtetést von le belőle, nagy eséllyel befolyásolja a közönsége véleményét. A történelmi áttekintés elengedhetetlen része a kontextuselemzésnek, mivel a propaganda gyakran egy múltban történt eseményen alapul, amelyet a társadalom vagy büszkeségként fog fel, vagy megaláztatásnak él meg. A propagandisták ezekkel a történetekkel szokták magyarázni a cselekedeteiket és el akarják fogadtatni a befogadókkal a követeléseik jogosságát. Érdeemes áttekinteni, hogy mi vezetett el a jelenlegi társadalmi- politikai helyzetig, milyen eseménynek és személynek van a legnagyobb hatása a történelem alakulására. Kultúránként változik, hogy milyen értékeknek és elképzeléseknek van hagyománya, vagy milyen tévképzetet ápol az adott népcsoport.

Például a kijevi visszavonulást Dimitrij Peszkov, Putyin sajtószóvivője „jóakarattal való gesztusnak (Peszkov, 2022) ” írta le április 6-án, a harkovi visszavonulást (Bek, 2022) a „frontvonal kiegyenesítésének” és „csapat-átcsoportosításnak” nevezték el. Az Euromajdani eseményeket az orosz propaganda egy puccsnak írja le, azóta a jelenleg regnáló kormányt „kijevi rezsimnek” nevezi (Putyin, 2022. 02. 21.).

Putyin 2021-ben egy cikket publikált „Az oroszok és ukránok történelmi egységéről” címmel. Ebben a műben az ukránok és az oroszok közti kapcsolatot fejtegeti, ez a cikk lehet egy jó példa arra, hogy hogyan lehet a stratégiai narratívában a történelem eseményeit úgy megfogalmazni, hogy a propagandista elméleteit támasszák alá. Putyin azt akarja bizonyítani, hogy Ukrajna és maga az ukrán identitás sohasem létezett, a közös vonásokat és történelmet emeli ki, például a második világháború idejéről ukrán hősokeket emleget fel, mint Iván Kozsedub, aki pilóta volt, és a híres mesterlövész, Ludmilla Pavlicsenko.

Gyakori eset, hogy a propagandában a múltból kiragadnak egy-egy személyt, akit hősként tüntetnek fel, és a társadalom elé állítják őket mint példákat, az egyedülálló cselekedeteikért, ezzel ösztönözve, befolyásolva a lakosság cselekvésre való hajlamát.

A média használatának módszerei

Itt a lényeges kérdés az, hogy a propagandisták a médiát hogyan használják, mennyire tudják kontrollálni az információ áramlását. Azok, akik a közvéleményt formálják, minden

kommunikációs eszközt bevetnek a közönségük hatékonyabb befolyásolásáért. Az aszimmetria az információk birtoklásában az egyik legfontosabb tényező a kommunikációban. A hallgatóság folyamatos információ-hiánnyal küzd, amit a befolyásolók könnyen kihasználnak. Az információkat egymás után vagy együtt szivároztatják, ezáltal hamis asszociációt kelthetnek a közönség körében. A propaganda jellemzően ott jelenik meg, ahol monopóliuma van, a médiának képesnek kell lennie arra, hogy elérje a célközönségét, ami lehet a szövetséges, az ellenség vagy egy független fél, akit meg akarnak győzni arról, hogy álljon be valamelyik fél mögé (Bakir, 2010, 29) . A mai technológiai fejlettségnek köszönhetően az üzenetek nemcsak a célközönséget érhetik el.

Egy témában rendezhetnek interjút, meghívhatnak egy állítólagos szakértőt, hogy elemezze a helyzetet vagy publikálhatnak áltudományos kutatásokat az állításaik alátámasztására.

A médiahasználatban egyértelmű hátrányban van Oroszország, mivel a nyelvét kevesebben beszélik, és a módszerei sem annyira sokszínűek, mint a nyugati stratégiai kommunikációban megfigyelhető.

Az internetes fórumok interaktivitása alapján lehet következtetni arra, hogy egy adott gondolat vagy kifejezés vajon kitől eredhet, és az, aki átveszi ezt a kifejezést, egyetért-e a gondolattal.

Viszont az orosz propaganda népszerűségét a lakosság körében nehéz meghatározni. Az orosz társadalom elég zárt, így egyértelmű következtetéseket nehéz levonni, mivel sok ellentmondás található az információk között. Jellemző, hogy egy poszt alatt botokkal „feldúsítják” a komment szekciót, hogy népszerűbbnek tűnjön az üzenet. A támogatottság látszatának fenntartása elengedhetetlen része a rezsim biztonságának, mert amíg az egység illúziója fennáll, az ellenfél is vonakodik cselekedni, az országon belüli lakosság egy része, amely ellenezné az ideológiát, egyedül érzi magát, mivel úgy látja, hogy nincs, aki támogatná őt.

Az egyik ilyen ellentét például, hogy Putyin kijelentette, hogy „soha nem lesz anti-Ukrajna (Putyin, 2021)”, de az online felületeken, amikor az ukránok ellen történő atrocitásokról van szó, megfigyelhető egy elég erős ukránellenesség (Garner, 2022.) . A másik hasonló példa pedig, hogy az orosz állampolgárok nagy része támogatja a „különleges katonai műveletet”, de amikor bejelentették a „részleges mobilizációt”, akkor közel 700 000 ember hagyta el Oroszországot, az olyan embereket nem számítva, akik az országon belül rejtőztek el (Forbes, 2022).

Különleges módszerek a hatás maximalizálására

A propagandának láthatónak, érhetőnek, emlékezetesnek kell lennie azért, hogy minél nagyobb legyen a valószínűsége, hogy cselekvést vált ki majd a hallgatósága körében; ehhez minden lehetséges módszert be kell vetni (Qualter, 1962). A propagandista minden módszert bevethet a tömeg meggyőzésére.

A propagandát célja alapján érdemes elemezni, ez lehet attitűd kialakítása, módosítása vagy inkább konkrét cselekedet előidézése. Ez nagy skálán mozoghat, lehet adományozás, csatlakozás vagy akár gyilkosság is, a szurkolás és ordibálás is ide sorolható például a sporteseményeken.

a) Rezonancia teremtése

Lényeges, hogy a beszélő mennyire tudja megérteni a hallgatóságát és megragadni a közönsége figyelmét, mivel leggyakrabban összeköti eszméit a társadalom nagy része által elfogadott igazságokkal, csak ritkább esetekben alakít ki új attitűdöket (Jowett & O'Donnell, 2015, 324). Már meglévő hiteket kapcsol össze és erősít fel, hogy nyomatékosítsa az ideológiát. Hogy sikeres legyen a propaganda és ne tűnjön erőltetettnek, úgy kell tűnnie, mintha az egész eszme a közönségtől eredne. Általánosan elmondható tény, hogy az emberek nagyobb eséllyel fogadják el azokat a gondolatokat, amelyek egybeesnek értékeikkel, mint ellentétes esetben.

b) A forrás hitelessége és véleményvezérek

Az egyik közreműködő tényező a propaganda terjedésében a forrás hitelességének az elfogadása a célközönség körében. Az emberek hajlamosak hinni hatalommal rendelkező személyeknek, adnak a véleményükre, egy szakértő véleménye legitimálja a változást.

Már Lenin is felismerte, hogy a legkönnyebben meggyőzni az embereket az érzelmeiken keresztül lehet (Szpivak, 2019). Ahhoz, hogy megkönnyítse a gondolatai terjesztését, először az értelmiséget kell meggyőzni, akik majd magukkal rántják a kevésbé tanult embereket. Meggyőzőbb a vélemény, ha egy köztisztviselőben álló személytől hallják, akik lehetnek például szülők, tanárok, papok, politikusok, színészek és más közszereplők.

c) Személyes kapcsolat

A propagandista jellemzően kapcsolatot létesít a hallgatóságával, és osztja érdeklődésüket, reményüket és gyűlöletüket. Putyin rendszeresen jár iskolákba diákokkal beszélgetni, fogságban élő tigriseket enged szabadon (Reuters, 2014), veteránokat üdvözl és katonákat látogat (Associated, 2022).

d) Jutalom és büntetés

Ahhoz, hogy fenntartsák a társadalom részvételét, meg kell vizsgálni a jutalmak és büntetések módjait. Ha valaki nyilvánosan felszólal a hatalom ellen, vagy demonstrációban vesz részt, akkor általában börtönbüntetés, pénzbírság és fizikai atrocitás éri (Demirjian, 2014). Az orosz kormány 2022. 03. 23-án kiterjesztette a háború elleni nyílt demonstrációk tiltását még két törvénnyel, ahol kinyilvánítja, hogy az ukrajnai háborúval kapcsolatos „álhírek” terjesztése büntetendő, mivel ez az orosz hadsereg lejáratását jelenti (Maishev, 2022). Oroszországban megjelent az ellenállás egy másik formája, az ún. virágos tiltakozás, ahol a helyi lakosok jellemzően Ukrajnával kapcsolatos emlékművek elé virágot és játékot helyeznek el. Annak ellenére, hogy nem volt akkora ellentevékenység a tüntetők ellen, azért voltak esetek, hogy embereket vettek őrizetbe (Tenisheva, 2023).

e) A kommunikációs források monopóliuma

A kommunikációs fórumok monopolizálva vannak Oroszországban, a Facebook nem elérhető, helyette egy Telegram nevű alkalmazást használnak. Azáltal, hogy az embereknek nincs alternatív lehetősége más forrásból informálódni, és az ellenzékiek nevezett csatornák is cenzúra alatt állnak, a sokszor ismételt dolgokat az emberek előbb-utóbb igaznak gondolják. Minél többet ismételnék egy dolgot, egy idő után elkezdik elhinni az emberek (Fazio & Sherry, 2020).

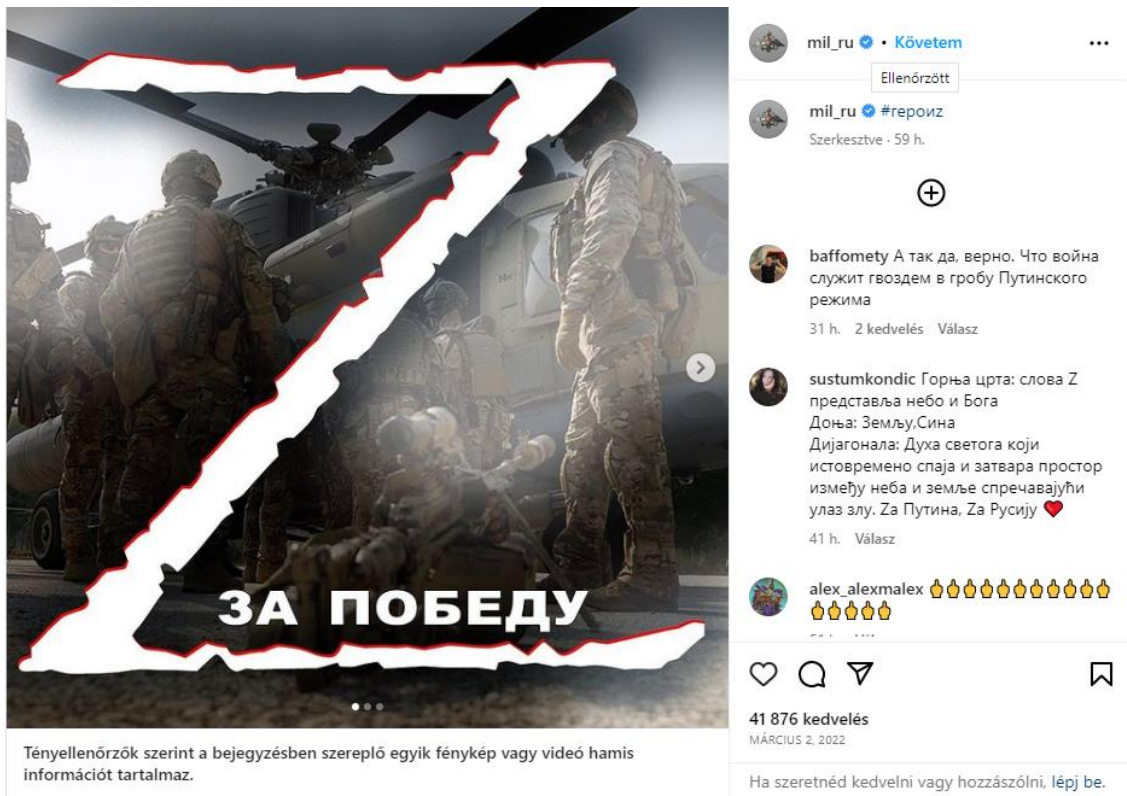
f) A hatalom vizuális szimbólumai

Az elnök megjelenésében a hatalmát fejezi ki képi szimbólumokban, például, hogy dzsúdózik, félmeztelenül, vagy egy fehér lovon lovagol. Beszédeiben gyakran az orosz zászló a háttere, így az érzelmekre ható beszédeit egy képpel tudják asszociálni az emberek. Ikonikus a hosszú tárgyalóasztala, amellyel azt sugallja, hogy nem enged magához senkit közel, ráadásul gyakran késik a hivatalos eseményekről (Harnisch, 2022). Kihhasználja a hatalmas Szovjetunió iránti nosztalgia érzését, emiatt sok szórólap és logó használja fel a szovjet időkben divatos ábrázolásokat és mottókat.

2. ábra. „Luzsniki koncert 2023.02.22” Forrás:
<https://www.nytimes.com/2023/02/22/world/europe/russia-ukraine-war-rally.html>

A képen megjelennek az orosz zászló színei és a fekete-narancsárga színű szalag, amely „Z” alakba van formázva. A szalag a Szent Gergely kitüntetés hagyományából ered, amelyet Katalin cárnő vezetett be, mint a legmagasabb szintű elismerést. A második világháború után a szalag jelentése a Oroszország nácik feletti győzelmével bővült. A szimbólumot 2017-ben betiltották Ukrajnában (Forces, 2021) . A „Z” betűnek több jelentése lehet, de az orosz Hadügyminisztérium a hivatalos Instagram oldalán megosztotta, hogy mire utaltak a szimbólummal: a „Za Pobedu” azt jelenti, hogy „A győzelemért” (Dean, 2022).

3. ábra. „За Победу – А Győzelemért” Forrás:

<https://www.nytimes.com/2023/02/22/world/europe/russia-ukraine-war-rally.html>

g) Nyelvhasználat

Putyin hatékony és meggyőző nyelvhasználat az egyik legfontosabb tényező, amely őt népszerűvé teszi (Frye, Gehlbach, Marquardt, & Reuters, 2015). Olyan szavakat használ, melyekben érezhető az „erkölcsi fölény”, megdorgálja és bírálja az ellenségeit, jelen esetben a Nyugat cselekedeteit, történelmét. Próbálja lealacsonyítani azt, aki szemben áll vele és a céljait magasztosnak és elkerülhetetlennek beállítani. A Nyugat által képviselt értékekre és cselekedetekre általában ilyen szavakat használ: rothadás, vírus, kolonizáló, romlott; míg Oroszországot a béke és demokrácia földjének állítja be (Jowett & O'Donnell, 2015, 328). Hivatkozásképpen gyakran említi a népek önrendelkezési jogát, a szabadságot, az igaz demokráciát.

h) Zene, mint propaganda

Jellemző, hogy a propaganda terjesztése érdekében dalokat, dallamokat és verseket is költenek, ahhoz, hogy az eszmék az emberek mindennapjaiba is beférközzenek (Polyudova, 2016). Ezek a darabok általában könnyen megjegyezhetők és fülbemászók. A hallgatóság akár akaratlanul is ismételgetheti ezeket a motívumokat, amelyek az ideológiát is magukban

hordozzák. Az, hogy egy társaság egy dalt közösen énekel, összekovácsolja az embereket. Az országok himnuszai, a zászlók elősegítik egy etnikum nacionalista érzéseit.

Az orosz oldalon is jelentek meg katonadalok, jellemző bennük, hogy a dalokban megemlítik Csecsniát és Afganisztánt; valószínűleg, mivel mind a két háború egy generációs traumát okozott az orosz társadalomnak (Poltava, 2022). Az ukrán oldalról pedig megjelent egy dal a Bajraktar drónok tiszteletére (The New Arab Staff, 2022), és sok vers készül és felelevenítenek régi kozák dalokat például a „Cservona kalyna” címűt (Wolynetz, 2018), amely nagyon népszerű induló lett az ukrán katonák körében.

3. MÓDSZERTAN

3.1. Mintavétel

A stratégiai narratíván keresztül ismerjük meg az ideológiai kulcskifejezéseket, amelyek a közönségnek próbálják megmagyarázni a politikusok cselekedeteit és akár a jövőbeli tetteikre és céljaikra is utalhatnak.

A kutatási kérdéseimmel kapcsolatos kutatásra a leghitelesebb, elsődleges forrásokat használtam fel; az Orosz Föderáció elnökének az 2021-ben és 2022-ben keletkezett legjelentősebb beszédeit és egy írását. Az elnöknek azokat a fontosabb megnyilatkozásait dolgoztam fel diskurzuselemzésben, amelyekben a háború alakulásával kapcsolatos fontos bejelentéseit tette:

- 2021.07.13. - Cikk az oroszok és ukránok történelmi egységéről;
- 2022.02.21. - Putyin üzenete a háború előtt, Luhanszki és Donyecki Népköztársaságok függetlenségének elismerése;
- 2022.02.24. - A háború kitörésének a napja;
- 2022.05.09. - Győzelem Napja;
- 2022.09.21. - Részleges mobilizáció bejelentése;
- 2022. 09.30. - Négy ukrán terület annexiója;
- 2022.10.27. - Valdai klub, előadás.

A beszédek az háború egyik jelentős eseményéhez kapcsoltam. A diskurzuselemzésbe belevettem Putyin 2021-ben publikált cikkét, amiben még jóval a háború előtt bemutatja az álláspontját Ukrajna és a Nyugat cselekedeteivel kapcsolatban. Fontos kiindulópontnak tartottam a háború előzményei megismerésének szempontjából. A cikk 6885 szóból áll.

2022.02.21-ben Oroszország elnöke az invázió megkezdése előtt még figyelmeztette az ukrán karhatalmat, hogy azonnal fejezzék be az oroszellenes tevékenységeiket. Elismerte a Luhanszki és Donyecki Népköztársaságok függetlenségét. A beszéd átirata 7468 szóból áll és 55 perc 56 másodperc hosszú volt

2022.02.24. Putyin elnök bejelenti a „különleges katonai műveletet” Ukrajna területén, Luhanszk és Donyeck lakosságának védelmében. 29 perc 3 másodperc hosszú a beszéd, 3761 szóból áll.

2022.05.09. A Győzelem Napja Oroszországban, amikor a náci Németország feletti győzelmüket ünneplik a második világháború idején. Sokan ezen a szimbolikus napon

nagyszabású orosz offenzívára számítottak. A beszéd a legrövidebb az elemzettek közül, csupán 10 perc 48 másodperc hosszú, 1206 szóból áll.

2022.09.21. Putyin elnök bejelentette a „részleges mobilizációt”. 1917 szóból áll, 14 perc 20 másodperc hosszú.

2022.09.30. Zaporizsja, Herszon, Donyeck és Luhanszk területek annexiója, itt írja alá a 4 terület képviselője, hogy csatlakozna Oroszországhoz. A protokolláris eljárások miatt a beszéd 1 óra 11 perc hosszú, 4780 szóból áll.

2022.10.27. A Valdai Klubban adott elő Putyin egy 40 perces beszédet, amely egy 3 és fél órás blokknak volt a része. A Valdai Klub az elnökkel való párbeszédre épülő rendezvény, ahol számos neves tudós vett részt 85 országból, a világ neves egyetemeiről. Ezt a szervezetet 2004-ben hozták létre és az eredeti célja az volt, hogy a világ megismerje, „hogyan működik Oroszország”, majd 2014-ben változott a koncepció, és egy olyan fórum lett, ahol geopolitikai és gazdasági problémákat próbálnak megoldani (Valdai Club) . 27112 szó alkotja a beszélgetést, amely 3 óra 38 percig tartott.

Mivel a források hossza nagyon különbözik egymástól, az adott kulcskifejezés előfordulásának a számát osztottam az adott forrás szószámával, és megszoroztam 1000-rel, az így megkapott eredménnyel arányosan tudtam összehasonítani az eredményeket egymással.

A fent említett beszédeken kívül 2014-től, a Krím elcsatolásától számolva egészen napjainkig készült elemzéseket és cikkeket dolgoztam fel. Annak ellenére, hogy egy friss konfliktusról van szó, jelentős szakirodalom van mind a 2014-es konfliktusról, mind az elmúlt több mint egy évről.

3.2. Kulcskifejezések kiválasztásának indoklása

Az orosz kultúra sajátossága miatt az oroszoknak különálló szemléletük és identitásuk jött létre; a megjelenő narratívákban is fellelhetők olyan kifejezések, amelyek mást jelenthetnek Oroszország állampolgárainak, mint a nyugati világnak. Olyan meghatározások is megtalálhatók, amelyek teljesen idegenek az európai szemléletektől, mivel orosz ideológusok hozták őket létre. Mivel beszélek oroszul, emiatt tudom érzékelni a jelentésbeli árnyalatnyi változásokat.

Sok elemző említette, hogy a jelenben alakuló világrend egyre inkább kezd hasonlítani a hidegháborús állapotokhoz, emiatt egy olyan módszert szeretnék a dolgozatomban feleleveníteni, amely abban az időszakban volt jellemző. Ahhoz, hogy magát az orosz gondolkodásmódot érthetőbbé tegyem, egy politikai-ideológiai szótár alapját készítettem el

olyan orosz propagandaspecifikus szavakkal, amelyek a sajátos fogalmi tartalmuk miatt, úgy gondoltam, magyarázatra szorulnak.

Mintákat emeltem ki Vlagyimir Putyin 2022-ik évi beszédeiből, valamint két ideológusának munkáiból használtam fel szavakat és kifejezéseket, amelyeknek a jelentése nem feltétlenül egyértelmű az olvasó számára. Ráadásul elég gyakran megjelennek a médiában más politikusok által, vagy a közösségi média platformjain.

3.3. A források feldolgozásának módszerei

Ahhoz, hogy a kutatási szempontjaimat alátámasszam, meg kellett ismernem, hogy mik a jelenlegi orosz ambíciók és fel kellett őket ismernem a forrásokban, ehhez meghallgattam minden kiválasztott beszédet, majd elkészítettem a szöveges átiratukat, amelyekből megállapítottam, milyen tendenciákat mutatnak a narratívák. Ezután az új orosz ideológiát alátámasztó kulcskifejezéseket egy szövegfeldolgozó programba helyeztem el.

A beszédek elemzéséhez az Antconc szövegfeldolgozó programot használtam (Laurence). A programmal a keresett szavak és kifejezések előfordulásának a gyakoriságát, helyét és kontextusát vizsgáltam. Tehát a keresett kifejezéseket különböző szempontok alapján elemezte a program. Majd a 19 kulcskifejezés előfordulását táblázatba rendeztem és összefüggéseket kerestem, végül statisztikákat készítettem belőlük.

4. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA ÉS ELEMZÉSE

Az alábbiakban ismertetem a kulcskifejezések fogalmi tartalmát, amelyet az elemzett szövegekből és a hozzájuk kapcsolható orosz politikai diskurzusból vett idézetekkel illusztrálok. Az idézetek magyar megfelelője minden esetben a saját fordításom.

Az alábbi kifejezéseket fejtettem ki:

1. Banderoviták,
2. Dekommunizáció,
3. Eurázsianizmus,
4. Fenyegetés,
5. Imperializmus,
6. Kijevi rezsim,
7. Külföldi ügynök,
8. Különleges katonai művelet,
9. Malorosszija,
10. Náci,
11. Neokolonializmus,
12. Népek önrendelkezésének joga,
13. Novorosszija,
14. Pánszlávizmus,
15. Putyinizmus,
16. Részleges mobilizáció,
17. Russzkij Mir,
18. Russzofóbia,
19. Szuverén demokrácia.

Banderoviták – „бандеровцы”

Maga a kifejezés Stepan Andrejevics Bandera nevéből ered, aki az ukrán nacionalista mozgalomnak egy jelentős alakja a második világháború idején Ukrajnában, ahol a német nácikkal együttműködve népiértásokat követett el. A banderovita kifejezést eleinte az ukránok szélső jobboldali katonai alakulataira használták, majd kiterjedt az egész ukrán fegyveres erőre, az ukrániai háború előrehaladtával már az egész ukrán lakosságra használják.

„There was every indication that a clash with neo-Nazis and Banderites backed by the United States and their minions was unavoidable.”¹

„Minden jel arra utalt, hogy elkerülhetetlen volt az összecsapás a neonácikkal és a banderovitákkal, akiket az Egyesül Államok és a csatlósai támogatnak.”

Dekommunizáció – „декоммунизация”

A kommunista hagyományok felszámolására irányuló állami politika, amely Ukrajnában 2014-ben erősödött meg (Cipko, 2011).

„And today the “grateful progeny” has overturned monuments to Lenin in Ukraine. They call it decommunization.”²

„És most a „hálás utódok” ledöntötték Lenin emlékműveit Ukrajnában. Ők ezt dekommunizációnak nevezik.”

Eurázsianizmus – „евразийство”

Eredetileg egy ideológiai és szocio-politikai mozgalom, amely az orosz emigránsok között alakult ki az 1920-as 1930-as évek között. Az elmélet szerint Oroszország különleges elhelyezkedése, kultúrája és történelme miatt egyesítette Kelet és Nyugat elemeit.

Napjainkban egy program Oroszországnak, hogy a gazdasági integráció által megerősítse a szerepét a régiójában. A Nyugat befolyását ellensúlyozó tömörülés magában foglalná Közép- és Kelet-Ázsiát, és elősegítené az orosz „puha befolyást” a világban.

“Eurasian doctrine was based on the idea of the coming “decline of Europe”, the denial of Eurocentrism and faith in the original historical path of Russia.”³

„Az „eurázsiai elmélet” az eljövendő „Európa hanyatlásának” gondolatán, az eurocentrizmus tagadásán és az Oroszország eredeti történelmi útjába vetett hiten alapul.”

Fenyegetés – „угроза”

Putyin szerint a NATO „terjeszkedése”, Oroszország létét fenyegeti, mivel a Balti államokba és Törökországba telepített szubszónikus rakéták 4-5 perc alatt érnék el Moszkvát, miközben az Orosz Föderáció a rakétarendszereit az Urálon túlra helyeztette át. Úgy érzi, hogy bármilyen megállapodást köt a Nyugattal, azt a nyugatiak rendszeresen megszegik, ezáltal elveszítve szavahihetőségüket. Emiatt nem hisz abban az ígéletben, hogy az Egyesült Államok nem támadná meg Oroszországot.

¹ Putyin, 2022.05.09., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68366>

² Putyin, 2022.02.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>

³ Работяжев, Н. 2019., Nezaviszimaja Gazeta. https://www.ng.ru/ideas/2019-04-03/5_7547_eurasia.html

„In other words, the choice of pathways towards ensuring security should not pose a threat to other states, whereas Ukraine joining NATO is a direct threat to Russia's security.”⁴

„Más szavakkal, a biztonság biztosításának nem kellene más államokra veszélyt jelentenie, míg Ukrajna NATO-csatlakozása közvetlen veszélyt jelen Oroszország biztonságára”

Imperializmus – „империализм”

Az oroszok a nyugatot és leginkább az Egyesült Államokat vádolják imperializmussal, miszerint mások kárára terjesztené ki hatalmát büntetlenül, miközben a liberális eszméket terjeszti (Jui, 2021) (Putyin, 2022, 09. 30.).

„In that era of the furious international expansion of capital, America, as a young capitalist country, did not become an exception and also began to forge its own path of imperialism.”⁵

“Az tőke nemzetközi örült elterjedésének korszakában, Amerika, mint fiatal kapitalista ország, nem volt kivétel és elkezdte a saját imperializmusának útját kovácsolni.”

Kijevi rezsim – „киевский режим”

Az Orosz Föderáció álláspontja szerint az euromajdani „junta” miatt a kormány, amely jelenleg regnál, nem legitim. Ráadásul állításuk szerint sok ember csatlakozott a kormányba szélső jobboldali szervezetekből, ezáltal ürügyet adva az elnyomó „náci kijevi rezsim” szóhasználatnak. Szerintük Ukrajna nem egy szabad ország, az Egyesült Államok bábállama, amely nem foglalkozik az ukrán nép érdekeivel, emiatt őket fel kell szabadítani az elnyomás alól. Különválasztja a korruptnak nevezett kijevi elitet az ártatlan ukrán néptől, amelyet nem lehet felelősségre vonni az eseményekért, mivel ők is elszenvedői az egész folyamatnak. Ezt a kifejezést még mindig használja az orosz vezetés.

„We are seeing how persistently the Kiev regime is being pumped with arms.”⁶

„Látjuk, hogy mennyire kitartóan pumpálják a fegyvereket a „kijevi rezsimbe”.”

Külföldi ügynökök – „иноагент”

Először 2012-ben vezetett be az orosz politikum egy törvényt, amellyel megjelölték az olyan szervezeteket, amelyek külföldről kapják a támogatásuk egy részét; majd 2022. december 1-jén lépett hatályba egy olyan törvény, amely a „külföldi ügynökök” tevékenységeinek korlátozására irányul. A Duma hivatalos oldala szerint a külföldi ügynök,

⁴ Putyin, 2022.02.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>

⁵(ФЭН, Ю., 2021. Путь американского империализма вымощен ложью и войной. RG. <https://rg.ru/2021/12/26/put-amerikanskogo-imperializma-vymoshchen-lozhiu-i-vojnoj.html>)

⁶ (Putyin, 2022.02.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>)

egy olyan természetes vagy jogi személy, aki külföldről pénzt vagy más vagyontárgyat fogad el, valamint szervezési, tudományos, technikai vagy egyéb segítséget kap (Volodin, 2022). És ezekért az erőforrásokért információt gyűjt katonai és katonai-műszaki tevékenységekről és korlátlanul terjeszt üzeneteket és anyagokat. Az ilyen szervezetek és alkalmazottaik adatait nyilvánosságra hozzák és az általuk készített anyagot is meg kell jelölniük. Szigorú megszorításokkal szankcionálják az ilyen szervezeteket, például: tilos részt venniük kiskorúak nevelésében, nem dolgozhatnak állami és önkormányzati szerveknél, nem rendezhetnek nyilvános eseményeket és nem kaphatnak állami pénzügyi támogatást a rendezvényeik szervezésére, ráadásul a társadalomból is kirekesztik őket, mert senki nem akarja, hogy egy „külföldi ügynökkel” asszociálják (Kolpakov, 2021).

Maga a megnevezés azért is fontos, mert a Szovjetunió idején „külföldi ügynököknek” nevezték a politikai disszidenseket, akiket kémkedéssel vádoltak, így negatív a kifejezés jelentéstartalma (Phalnikar, 2022).

„EU officials this week said adoption of the “foreign agent” law would de facto block Georgia’s European integration prospects.”⁷

„Az EU hivatalnokai ezen a héten jelentették ki, hogy a „külföldi ügynök” törvény bevezetése de facto meggátolná Georgia európai integrációs kilátásait.”

„Иноагенты не смогут работать на государственной или муниципальной службе, быть членами избирательных комиссий, выступать организаторами публичных мероприятий” (Volodin, 2022).

„A „külföldi ügynökök” nem dolgozhatnak állami vagy önkormányzati szerveknél, nem lehetnek választási bizottságok tagjai, és nem lehetnek nyilvános rendezvények szervezői.”

Különleges katonai művelet – „специальная военная операция”

Az orosz védelmi minisztérium hivatalos oldalán megtalálhatjuk a katonai műveletek fogalmait, ahol megkülönböztetik a „különleges katonai műveletet” a háborútól. A katonai műveleteknek korlátozott a célja, ami jelen esetben a Luhanszki Népköztársaság és a Donyeck-i Népköztársaság lakosságának a védelme (ezt a bejelentést még a Donbasz régió Oroszországhoz való csatolása előtt tették), viszont az ukrán polgári lakosságot nem fenyegetik az Orosz Föderáció Minisztériuma szerint (Litvinyenko, 2022).

A cél csakis a katonai létesítmények megsemmisítése és a lakosság számára humanitárius folyosók és segítség biztosítása a hadszíntéren.

⁷ Sauer, 2023.03.09., Why did protesters in Georgia oppose the ‘Russian law’ bill? <https://www.theguardian.com/world/2023/mar/09/protesters-georgia-oppose-russian-law-bill>

Viszont kisebb eltérések vagy ellentmondások lehetnek a kifejezés meghatározásában, más szakértők szerint például az ukrán lakosságot mentik meg a nacionalistáktól, az ukrán védelmi erőket meg nem számolják az ellenségük közé (Orenburg, 2022).

„In this context, in accordance with Article 51 (Chapter VII) of the UN Charter, with permission of Russia’s Federation Council, and in execution of the treaties of friendship and mutual assistance with the Donetsk People’s Republic and the Lugansk People’s Republic, ratified by the Federal Assembly on February 22, I made a decision to carry out a special military operation.”⁸

„Ebben az összefüggésben, az ENSZ Alapokmány 51. cikk 7. fejezete értelmében, az Oroszországi Föderációs Tanács engedélyével, valamint a Luhanszki Népköztársasággal és a Donyecki Népköztársasággal kötött barátsági- és kölcsönös segítségnyújtási szerződések végrehajtására, amelyet a Szövetségi Gyűlés ratifikált február 22-én „különleges katonai művelet” végrehajtásáról döntöttem.”

Malorosszija – „Малороссия”

A kifejezés „kis Oroszországot” jelent. Történelmi és földrajzi terület, ami a Dnyeper folyó keleti partjára vonatkozik, magába foglalva Kijiv fővárost, Poltava, Csernyihiv, Zaporizsje régiókat. A lakosok ebben a régióban Ortodox Pravoszláv vallásúak és jellemzően az orosz az anyanyelvük, így kulturálisan közel állnak Oroszországhoz. Ez a kifejezés az ukrán–orosz konfliktus idején került újra a köznyelvbe, ezzel a kifejezéssel magyarázná, hogy Ukrajna nem egy különálló nemzet, hanem az orosz népnek és kultúrának egy változata. Malorossziját azonosítja az ukránokkal.

„There is objective evidence that the Russian Empire was witnessing an active process of development of the Malorussian cultural identity within the greater Russian nation, which united the Velikorussians, the Malorussians and the Belorussians.”⁹

„Objektív bizonyítékok vannak arról, hogy az Orosz Birodalom a kisorosz kulturális identitás aktív fejlődésének volt a szemtanúja egy hatalmasabb orosz nemzetben belül, amely egyesítette a „velikorusszokat” („nagy oroszok”, a mai Oroszország területén élő orosz nép), a „kisoroszokat”, és „belorusszokat” (fehérorosszok) (Putyin, 2021. 07.12.).”

Náci – „нацист”

⁸ Putyin, 2022.02.24., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67843>

⁹ (Putyin, 2021.07.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/66181>)

A náci szónak más jelentése van az orosz köznyelvben, mivel a nacionalizmust vádolják azzal, hogy szétesett a Szovjetunió és a tagállamok nacionalista mozgalmak az ott élő orosz lakosságot támadták, emiatt mindenkit, aki fenyegetést jelent Oroszországnak, azt nácinak bélyegeznek (Schechter, 2022.).

„But they do exist and only because these people did not agree with the West-supported coup in Ukraine in 2014 and opposed the transition towards the Neanderthal and aggressive nationalism and neo-Nazism which have been elevated in Ukraine to the rank of national policy.”¹⁰

„De ők igen is léteznek és csak azért, mert ezek az emberek nem értették egyet a Nyugat által támogatott puccsal Ukrajnában 2014-ben és ellenálltak a neandervölgyi és agresszív nacionalistává és neonácivá való átalakulásnak, amelyet Ukrajnában a nemzetpolitika szintjére emeltek.”

Neokolonializmus – „неоколониализм”

Az a tevékenység, amely egy idegen országot befolyásol gazdasági, kulturális, pénzügyi segítséggel, és a közvetlen katonai ellenőrzést vagy a közvetett politikai ellenőrzést váltja fel, amik a gyarmati időkben voltak népszerű módszerek (Wikipedia, 2020.).

„Standardisation, financial and technological monopoly, the erasure of all differences is what underlies the Western model of globalisation, which is neocolonial in nature.”¹¹

„A standardizáció, a pénzügyi és technológiai monopólium kialakítása, minden különbözőség eltörlése az, ami jellemzi a globalizáció nyugati modelljét, amely jellegét tekintve új gyarmatosítás.”

Népek önrendelkezésének joga – „права нации на самоопределение”

Az orosz felfogás szerint Luhanszk, Donyeck, a Krím, Zaporizsje és Kelet-Ukrajna területén élő lakosnak joguk van eldönteni, hogy melyik országhoz akar tartozni; nem tartja agresszióknak az orosz inváziót, mivel az illegitim ukrán rezsim ellen lépnek fel (TASS, 2022).

„Lenin’s ideas of what amounted in essence to a confederative state arrangement and a slogan about the right of nations to self-determination, up to secession, were laid in the foundation of Soviet statehood.”¹²

¹⁰ Putin, 2022.02.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>

¹¹ Putin, 2022.10.27., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69695>

¹² Putin, 2022.02.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>

„Lenin elképzelései, amelyek a konföderatív állami berendezkedés lényegét adják és a népek önrendelkezésének jogáról szóló jelmondat, a szétesésig a szovjet államiság alapjába voltak lefektetve.”

Novorosszija – „Новороссия”

„Új Oroszországot” jelent. Történelmi és földrajzi kifejezés, amely a Krímet és a Fekete-tenger partvonalát foglalja magában. „Novorosszija” nem azonos „Malorosszijával”, mivel Malorosszija az ukrán etnikumnak lenne a szinonímája, míg Novorossziját mindig is Oroszország részeként tartották számon.

„Also in the 18th century, the lands of the Black Sea littoral, incorporated in Russia as a result of wars with the Ottoman Empire, were given the name of Novorossiia (New Russia).”¹³

„Szintén a XVIII. században, az Oszmán Birodalom elleni háborúk eredményeként Oroszországhoz csatolt Fekete-tenger partvidéke a Novorosszija (Új Oroszország) nevet kapta.”(Putyin, 2021. 02. 21.)

Pánszlávizmus – „панславизм”

Társadalompolitikai és ideológia mozgalom Oroszországban és más szláv országokban, ahol a közös történelmem, nyelvrokonság és kulturális hasonlóság elismerésén alapul. Később ez a mozgalom egy nyugatellenes szemlélettel is társult.

„Она будет бороться с одинаковой энергией против стремлений и проявлений, как панславизма, т. е. освобождение славянских народов при помощи русской империи, так и пангерманизма, т. е. при помощи буржуазной цивилизации немцев, стремящихся теперь организовать в огромное мнимо-народное государство (Bakunin, 1920).”¹⁴

„Egyforma energiával fog harcolni mind a pánszlávizmus, azaz a szláv népek felszabadítása ellen az orosz birodalom segítségével, mind a pángermanizmus, azaz a németek burzsoá civilizációja ellen, akik most egy hatalmas képzeletbeli népállamba akarják szervezni magukat.”

Putyinizmus – „путинизм”

¹³ Putyin, 2022.02.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>

¹⁴Бакунин, М., 1920. Речи и Статьи по Славянскому Вопросу. Голос труда http://az.lib.ru/b/bakunin_m_a/text_0140.shtml (letöltés ideje: 2023.04.16.)

A „putyinizmus” Szurkov által kifejlesztett kifejezés Oroszország kormányzásának leírására, amely Putyin személyére épít, amelynek célja az orosz állam egységének a megerősítése a konzervatív értékek alapján és amely a polgárait kötelezi arra, hogy feltétlenül engedelmeskedjen neki (Glasser, 2019).

“Putinism is not fascism, but a kleptocracy with hatred for Ukraine and imperial resentment.”¹⁵

A „putyinizmus” nem fasizmus, de egy kleptokratikus gyűlölet Ukrajna iránt birodalmi nehezetteléssel”.

Részleges mobilizáció – „частичная мобилизация”

A „részleges mozgósítás” azokra a hadköteles állampolgárookra vonatkozik, akik már teljesítettek katonai szolgálatot, bizonyos szakterületen képzettek és megfelelő tapasztalattal rendelkeznek (Klucsevszkaja, 2022).

Azokat a tartalékos állampolgárokat, akik nem jogosultak a szolgálatuk halasztására, a „részleges mobilizáció” keretében sorkatonai szolgálatra kell kötelezni. A katonákat nem a rendfokozatuk, hanem a szakterületük szerint választják. A tervek szerint 300 000 embert hívnak be Szergej Sojgu védelmi miniszter bejelentése szerint. A mozgósítás célja a felszabadult területek és az 1000 km-es arcvonal ellenőrzése lesz. Így magyarázta egy orosz hivatalos oldal a „részleges mobilizáció” részleteit (Szajdaseva, 2022).

„As I have said, we are talking about partial mobilisation. In other words, only military reservists, primarily those who served in the armed forces and have specific military occupational specialties and corresponding experience, will be called up.”¹⁶

„És, ahogy mondtam, „részleges mobilizációról” beszélünk. Más szóval, csak tartalékosokat hívunk be, elsősorban azokat, akik szolgáltak már a fegyveres erőknél és egy meghatározott katonai szakterületen megfelelő tapasztalattal rendelkeznek.”

Russzkij Mir – „русский мир”

A Szovjetunió szétesése után az orosz vezetés egy szolidaritási felületet akart biztosítani az utódállamokban ragadt orosznyelvű és magukat oroszoknak valló embereknek (Diec, 2019). Az intézményi megtestesítése a „Russzkij Mir Alapítvány”, amelyet egy elnöki rendelet hozott

¹⁵ (Шеховцов, А., 2022. Путинизм — это не фашизм, а клептократия с ненавистью к Украине и имперским ресентиментом. Политолог Антон Шеховцов о том, что роднит Путина и Милошевича. RFI. <https://www.rfi.fr/ru/россия/20220821-путинизм-это-не-фашизм-а-клептократия-с-ненавистью-к-украине-и-имперским-ресентиментом-политолог-антон-шеховцов-о-том-что-роднит-путина-и-милошевича>)

¹⁶ Putin, 2022.09.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69390>

létre 2007-ben. Később ez a szolidaritás vált az „orosz világ”, tehát a „русский мир” alapeszményévé.

A szervezet célja, hogy terjessze az orosz nyelvet és kultúrát külföldön és újra egyesítse a kiszorult orosz közösséget az anyaországgal, erősebb kapcsolatokat építve kulturális és szociális programok cseréjével, ráadásul a diaszpóra visszaköltözését is támogatják (ФОНД РУССКИЙ МИР).

Két oka van az „orosz világ” kialakulásának. Egyrészt egy hatalmas birodalom szétesésének a traumája, amely egy kellemetlen helyzetbe hozta azokat az oroszokat, akik egy másik ország határa mögé szorultak. Másrészt egy új állam újra értelmezésére és megfogalmazására is ad elméleti keretet.

Szurkov szerint mindenki, aki oroszul beszél, gondolkodik, elismeri Oroszországot, vagy hasznosnak találja az állami berendezkedésének bizonyos részeit, de még azok is, akik félnek az orosz fegyverektől, az „orosz világhoz” tartoznak (Досзтојеvсзкij, 2021).

Az „orosz világ” elmélet egységet akar teremteni az összes olyan népnek, ami az orosz kultúrába tartozik, és egy területen helyezkedik el azzal.

„Русский мир – это те места, где люди ценят русскую культуру, боятся российского оружия и уважают президента РФ Владимира Путина, заявил бывший помощник главы государства Владислав Сурков.”¹⁷

„Az „orosz világ” ezek azok a helyek, ahol az emberek értékelik az orosz kultúrát, félnek az orosz fegyverektől és tisztelik az Oroszországi Föderáció elnökét, Vlagyimir Putyint, jelentette ki Vlagyiszlav Surkov, az államfő volt segédje.”

Russzofóbia – „руссophobia”

Gyanakvó, ellenséges ozzáállás Oroszországgal, az oroszokkal, az orosz nyelvvel és az Ortodox Egyházzal kapcsolatban. A meglátásuk szerint a nyugat termelte ki a negatív sztereotípiákat (Kartaslov).

Két szintje lehet, az egyik a „tömeges russzofóbia”, amikor a lakosság egy részének negatív érzései vannak az ott élő oroszokkal szemben, de a politikai vezetés semleges velük kapcsolatban. A második pedig a „politikai russzofóbia”, amikor a lakosságnak semleges vagy pozitív érzései annak az oroszokkal kapcsolatban, de a politikai vezetés szankcionálja vagy negatív színben tünteti fel őket.

¹⁷ (Достоевский, Г., 2021. Сурков: Русский мир там, где уважают Путина и боятся оружия России. Daily Storm. <https://dailystorm.ru/news/surkov-russkiy-mir-tam-gde-uvazhayut-putina-i-boyatsya-oruzhiya-rossii>)

„The governments of certain Eastern European countries, speculating on Russophobia, brought their complexes and stereotypes about the Russian threat to the Alliance and insisted on building up the collective defence potentials and deploying them primarily against Russia.”¹⁸

„Bizonyos Kelet-Európai országok kormányai, a russzofóbián elmélkedve, behozták a komplexusaikat és sztereotípiáikat az orosz fenyegetésről a Szövetségbe és ragaszkodtak a kollektív védelmi potenciálok kiépítéséhez és elsősorban Oroszország ellen való bevetésükhöz.”

Szuverén demokrácia – „суверенная демократия”

Vlagyiszlav Szurkov által megfogalmazott politikai koncepció, amely leírja a Putyin elnök alatti állam berendezkedést. Az ő értelmezése szerint az orosz nemzet választja a hatóságokat és testületeit, saját belátása szerint irányítja és alakítja a rendszert a szabadság és igazságosság elérése érdekében. Sok orosz kortárs politikus bírálta ezt a kifejezést, mivel nagyon távolinak és értelmetlennek ítélték (Szanzsarevskij, 2010).

“Sovereign democracy” is a kind of neologism born by the Kremlin and designed to convince the whole world that Russia has a democratic system, that any attempts to verify this will be interpreted as interference in the internal affairs of countries.”

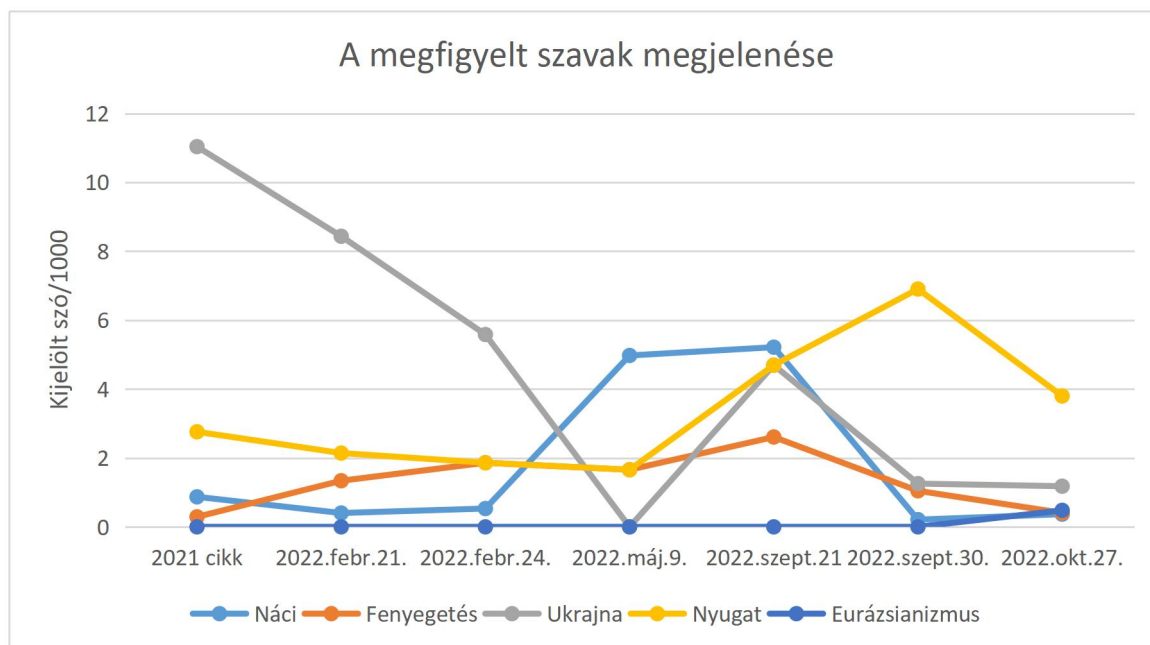
“A „szuverén demokrácia” egy új szóalkotás, amelyet a Kreml hozott létre, hogy meggyőzze az egész világot arról, hogy Oroszországban demokratikus rendszer van, és minden kísérletet, amely arra irányul, hogy ellenőrizze ezt, úgy értelmeznek, hogy egy ország belügyeibe való beavatkozás.”¹⁹

¹⁸ Putyin, 2022.02.21., <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>

¹⁹ Пулейките, К., 2007. “Суверенная демократия”: демократия или суверенитет? GEOPOLITIKA. <http://www.geopolitika.lt/?artc=730>

4.1. Gyakorisági statisztika

Az alábbiakban összefoglalom az orosz propaganda fentebb értelmezett kulcsszavainak, illetve kulcsfogalmainak előfordulási gyakoriságát a Putyin hat beszédének átiratából és egy cikkből létrehozott szövegtörzsben.

4. ábra. A megfigyelt szavak előfordulási görbéi
(Saját készítés az AntConc szoftver adatai alapján)

Ezen az ábrán öt általam kiválasztott szó előfordulásának arányát láthatjuk. A „náci”, „fenyegetés” és az „eurázsianizmus” kulcsszavaknak a jelentését már korábban meghatároztam. Ez az ábra bemutatja, hogy milyen gyakran használja őket Putyin elnök a beszédei alatt. A „Nyugat” és „Ukrajna” kifejezések azért szerepelnek, mert annak ellenére, hogy nem tértem ki a jelentéstartalmukra, nagyon gyakran jelennek meg a forrásokban. A „Nyugat” kifejezés 189-szer hangzott el, „Ukrajna” pedig 207-szer. Érdekes összefüggéseket lehet ezekből levonni.

A „náci” kifejezést úgy összesítettem, hogy egybeszámoltam a „neo-náci” kifejezéssel, mivel úgy ítélt meg, hogy a szoros jelentésbeli hasonlóság miatt az eltéréstől el lehet tekinteni. A „náci” kulcsszó minden forrásban megjelenik, de május 9-én, az orosz Győzelem Napján jelentősen megugrott a kifejezésnek a száma. Szerintem egyrészt Putyin elnök így akarta agitálni katonáit a háborúban, hogy legyen egy tiszta ellenségképük, másrészt a második világháborús hagyomány jelentős Oroszországban és párhuzamot vonnak a Nagy Honvédő Háborúval: ahogy nagyapáik elűzték a náci németeket, úgy elűzik a jelenlegi orosz katonák is

a náciakat Ukrajnából. Szeptember 21-én szintén magas a „náci” kifejezésnek a száma, ekkor jelentették be a „részleges mobilizációt”, és véleményem szerint Putyin szintén az ellenségképet akarta megerősíteni és a besorozott katonák érzelmeit felkorbácsolni.

A „fenyegetés” kulcsszó minden forrásban megjelenik, de túlságosan kiugró változás nem tapasztalható, az eloszlása egyenletes, sőt csökken.

A beszédek hallgatása közben az az érzésem támadt, hogy az orosz narratíva az ukráncentrikusságból átváltott nyugatcentrikus szóhasználatra. Ez az ábra igazolja ezt a megérzést. Az „Ukrajna” szó használata rohamosan csökkent, május 9-én nem is említették. Azután szeptember 21-én megugrott a használata, valószínűleg mert kellett egy indok a mozgósításra. Azután a kifejezés használata visszaesett. A „Nyugat” kulcskifejezés viszont folyamatosan növekszik az „Ukrajna” szóhoz képest, az eddigi csúcspont szeptember 30-án volt, amikor bejelentették, hogy 4 ukrán területet csatolnak az Orosz Föderációhoz. Ebben az időszakban kezdett igazán megjelenni, hogy Oroszország tényleg a NATO és az Egyesült Államok térnyerését tartja a legnagyobb fenyegetésnek, és ez a konfliktus túlmutat két állam nézeteltérésén és egy geopolitikai szintű problémát próbálnak orvosolni.

Az „eurázsianizmus” kulcskifejezést egybevettem az Eurázsia szóval és annak ragozott alakjaival. Érdekes például, hogy az „eurázsianizmus” egészen október 27-éig egyáltalán nem jelent meg, pedig az eurázsiai törekvések mindig is jelen voltak az orosz ideológiában. Itt leginkább a gazdasági együttműködés előnyösségét hangsúlyozzák, ez egy új jövőképe lehet az orosz külpolitikának. A gyakorisága közelít az „Ukrajna” és a „fenyegetés” kifejezések gyakoriságához.

4.2. Szövegelemzés – adatok értelmezése

Az Antconc szövegelemző programmal megvizsgáltam a kulcskifejezések előfordulásának gyakoriságát és kontextusát. Az egyesített forrásokból alkotott korpuszban rákerestem a „Nyugat” kifejezésre, amely a KWIC (Key-Word-In-Context) fülnél középen látható, kékkel kiemelve. A kulcskifejezéstől balra meg jobbra 5-5 szót jelenít meg, ezekből meg lehet állapítani, hogy milyen szövegkörnyezetben található meg a vizsgált szó és milyen jelentést tulajdonítanak neki. Jelen esetben olyan kifejezések követik a „Nyugatot”, mint „képtelen az emberiség vezetésére”, „megtámadott minket”; ezekből arra következtetek, hogy Putyin elnök hozzáállása a Nyugathoz negatív, és a kommunikációja ezt az attitűdöt próbálja átadni a célközönségnek.

A statisztikában látható kifejezéseken is elvégeztem a vizsgálatot, és az alábbiakban a „Nyugat” kulcsszó szövegösszefüggéseit mutatom be példaként (**1. táblázat**).

See also September 21, 2022 The goal of that part of the	West	is to weaken, divide and ultimately destroy our country.
important decade since the end of World War II. The	West	is unable to rule humanity single-handedly and the
the real causes of the hybrid war that the collective	West	is waging against Russia. They do not want us
What is happening is a tragedy in Ukraine. The entire	West	has attacked us, trying to wreck our economy. It
sad developments. Global power is exactly what the so-called	West	has at stake in its game. But this game
door neighbours – the CIS countries. At the same time, the	West	has clearly been engaged in wishful thinking for a
resource and financial support for our defence enterprises. Friends, The	West	has gone too far in its aggressive anti-Russia
highly complex conglomerate, but I will still say that the	West	has taken a number of steps in recent years
we do to build relations between those in the collective	West	that are fighting what their governments are trying to
the period of colonial conquests. It is worth reminding the	West	that it began its colonial policy back in the

1. táblázat. KWIC funkció „Nyugat” szóra

KWIC	Plot	File	Cluster	N-Gram	Collocate	Word	Keyword	Wordcloud
Total Hits: 87 Total Files With Hits: 7								
Row	FileID	FilePath	FileTokens	Freq	NormFreq	Dispersion	Plot	
1	4	Putyin szept 30.docx	4843	20	4129.672	0.731		
2	6	valdai_okt_27.docx	27529	52	1888.917	0.680		
3	1	febr 21 beszéd.docx	7513	6	798.616	0.631		
4	5	szept_21_reszl_mob.docx	1932	4	2070.393	0.592		
5	2	Majus 9.docx	1206	2	1658.375	0.333		
6	3	Putyin febr 24.docx	3790	2	527.704	0.333		
7	0	cikk.docx	6911	1	144.697	0.000		

2. táblázat. A „Nyugat” előfordulásának gyakorisága

Ebben a táblázatban az látható, hogy egy adott szövegben hányszor jelenik meg a „Nyugat” szó, és a diagram ezt vizuálisan is ábrázolja a szövegbeli elhelyezkedése szerint. Itt is megfigyelhető, mint a statisztikában, hogy a „Nyugat” kifejezés használata szeptember 30-ától emelkedik meg rohamosan. Viszont ez az ábra megmutatja, hogy hogyan oszlik meg a szó használata a szövegen belül. Az október 27-ei beszéden például látszik, hogy az elején a

legsűrűbb (ez volt Putyin nyitó beszéde), és a végén is egy fogalomsűrűsödés látható, mintha keretbe rendezné a mondanivalóját.

Más kifejezésekkel, amelyek a fogalmi tisztázásnál merültek fel, elvégeztem ugyanezt az eljárást. A „Novorosszija” kifejezés egy forrás kivételével jelen van minden beszédben, jellemzően történelmi vonatkozású tartalomrészeknél. Putyin az elfoglalt ukrán területekre Novorosszijként hivatkozik, ezáltal hangsúlyozva, hogy saját területként tekint rájuk.

A „russzofóbia” kifejezés szintén – egy forrás kivételével – mindig megjelenik, és úgy hivatkoznak rá, mint egy mesterségesen szított ellenségeskedésre, amelyet a Nyugat indított.

A „kijevi rezsim” kifejezést elemzés közben egy kategóriában egybevettem a „kijevi elit”, „kijevi hatóságok” és más szinonímáival, amelybe nem számoltam bele, amikor Kyivet földrajzi területként emlegették. Ez a kulcskifejezés minden beszédben megjelenik, jellemző, hogy az ukrán lakosságot szétválasztja a vezetéstől és kizárólag a karhatalmat vádolja azzal, hogy illegálisan szerezte meg a hatalmát és az egész puccs egy mesterségesen generált esemény volt. A „kijevi rezsim” kifejezés már az ukrainai háború kitörése előtt is létezett az orosz köznyelvben, már a 2004-es narancsos forradalom után az ukrán politikum viselkedését fenntartásokkal kezelték, emiatt mindennemű cselekedet, amely az orosz érdekek ellen szóltak, azokat Oroszország létfenyegetésének tekinti (Sipkov, 2017).

4.3. A kutatási kérdések alátámasztása

A stratégiai narratívák, mint fentebb említettem, három típusba sorolhatók: a **rendszer narratívák** a nemzetközi rendről szólnak; az **identitás narratívák** a nemzetközi rendszerben működő cselekvőkről, a **politikai narratívák** pedig a konkrét politikai cselekvéseket és cselekvőket igazolják (Zaffran 2019, 354).

A kutatási kérdéseimet az orosz politikai diskurzusból vett szövegminták AntConc szoftverrel támogatott elemzéséből nyert adatokkal próbáltam alátámasztani.

1. Kutatási kérdés. Az ukrán-orosz ellentét szításában jelentős szerepe volt az új orosz hatalmi ambíciókat alátámasztó ideológiának.

A következő szavak (Banderoviták, Eurázsianizmus, Imperializmus, Kijevi rezsim, Malorosszija, Náci, Neokolonializmus, Népek önrendelkezésének joga, Novorosszija, Pánszlávizmus, Russzkij Mir, Russzofóbia) az orosz ideológiának egy részlete, amelyeket a fent említett három csoportba soroltam.

Véleményem szerint az orosz propaganda túlnyomó részt **politikai narratívából** áll, amelyek a konkrét politikai cselekvéseket és cselekvőket igazolják; ezek a narratívák megmagyarázzák, miért cselekedik egy bizonyos módon a politikai vezetés. Ilyen fogalmak szerintem: a „banderoviták”, a „kijevi rezsim”, a „Malorosszija”, a „náci”, a „népek önrendelkezésének joga”, a „Novorosszija”, a „pánszlávizmus” a „ruszskij mir” és a „ruszsofóbia.”. Ezeket a kifejezéseket tovább csoportosítanám: a „Malorosszija”, a „Novorosszija”, a „pánszlávizmus”, a „ruszskij mir” és a „népek önrendelkezési joga” ideológiai és történelmi keretet ad arra, hogy igazolja az invázió jogosságát, mivel nem lehet támadás egy olyan nemzet ellen, ami az értelmezésük szerint nem is létezik; a népek önrendelkezésének jogával meg a nemzetközi jog segítségével akarják legitimizálni a háborút. Az ellenségkép és az orosz áldozati látszat kialakításához meg megalkották az alábbi kifejezéseket: „banderoviták”, „kijevi rezsim”, „náci” és „ruszsofóbia”; ezáltal dehumanizálják (Britannica) az ellenfeleiket és jogos önvédelemnek próbálják beállítani az agressziót.

Identitás narratíva a nemzetközi rendszerben működő cselekvőkről szól, így ide sorolnám az eurázsianizmust, az imperializmust és a neokolonializust sorolnám, amely utal Oroszországnak a nagyhatalmi törekvéseit fejezi ki és a szembenállást a Nyugattal.

Rendszernarratíva a nemzetközi rendről szól, emiatt a multipoláris világrend, amit nem fejtettem ki a dolgozatomban, de mégis fontos megemlíteni, mivel a kifejezés már megjelent Putyin elnök több hivatalos megnyilvánulásában (Putyin, 2023).

A cél, hogy megtörjék az Egyesült Államok hegemoniáját a nemzetközi rendszerben elsősorban Kína segítségével, ezáltal lehetősége van olyan államoknak beleszólni a nemzetközi rendbe, amelyeknek eddig nem volt rá alkalma, annak ellenére, hogy regionális szinten vezető pozícióban vannak.

Külföldi ügynök, különleges katonai művelet, Putyinizmus, Részleges mobilizáció – a többi kifejezés pedig az orosz államszervezetben jelenik meg.

2. Kutatási kérdés. Az új hatalmi ambíciókat alátámasztó ideológia kulcsfogalmai kimutathatók Putyin elnök beszédeiben.

Putyin beszédeiben megjelennek ideológiai kulcsfogalmak, amelyeket az elemzésben is bizonyítani tudtam. Megfigyelhető, hogy a kifejezések fókusza változik, új fogalmak jelennek meg az események alakulásával.

A háború kitörésekor gyakrabban emlegették „Ukrajnát”, mint a „Nyugatot”, majd 2022. szeptember 21-én, a részleges mobilizáció bevezetésekor, megváltozott az arány és a

„Nyugat” a NATO-val egyszerre került az előtérbe mint a fő ellenség. Ebben az időszakban kezdett igazán megjelenni, hogy Oroszország tényleg a NATO és az Egyesült Államok térnyerését tartja a legnagyobb fenyegetésnek, és ez a konfliktus túlmutat két állam nézeteltérésén és egy geopolitikai szintű problémát próbálnak orvosolni a saját szemszögükből.

A „náci” kulcsszó minden forrásban megjelenik, de május 9-én, az orosz Győzelem napján megugrott a kifejezések száma. Mivel ilyenkor ünnepli Oroszország a második világháborús győzelmét, ez a kifejezés egybeillik a jelentős második világháborús hagyománnyal, ezáltal párhuzamot húzva a náci németek ellen küzdő nagyapáik, és a jelenleg Ukrajnában harcoló katonák között. Szeptember 21-én szintén magas a „náci” kifejezésnek a száma, ekkor jelentették be a „részleges mobilizációt”, és szerintem Putyin szintén az ellenségképet akarta megerősíteni és a besorozott katonák érzelmeit felkorbácsolni.

2022. okt. 27-én a Valdai Klub előadásán kerül elő először az „eurázsianizmus”, amelytő Putyin elnök azt gondolja, hogy elősegítheti az Oroszországi Föderáció megerősödését. Ez az együttműködés elsősorban a Kínai Népköztársaságra vonatkozik, ezt bizonyítja Hszi Csing-pin elnök és Putyin egymásnak küldött nyilvános levele, amelyben az egymás közötti személyes barátságot mutatták be és ígéreteket tettek a szorosabb elsősorban gazdasági együttműködésre. Az ukrainai háború kitörése óta azt figyeltem meg, hogy az orosz politika fókusza egyre inkább Ukrajnáról a nemzetközi rendszerre és közösségre tolódik, mivel megjelent a „multipoláris világrend” elérése, mint cél az orosz és a kínai narratívában.

Az ukrán-orosz konfliktus már 2014-ben kezdődött, amikor Viktor Janukovics nem írta alá az Európai Unióhoz való csatlakozásnak a szerződését. Ekkor Ukrajnában tüntetések kezdődtek és új, nyugatbarát kormányt választottak. Erre Oroszország Krím annektálásával és Donbasz régió destabilizálásával válaszolt, hogy megakadályozza Ukrajna csatlakozását a NATO-hoz és az EU-hoz. Az általuk illegálisnak titulált „kijevi rezsím” ellen léptek fel, az orosz kisebbség védelmére a „ruszkij mir” elve szerint, és megszállták a félszigetet, népszavazásokat tartottak és Oroszországhoz csatolták. A „ruszsofóbia” egy erősítő tényező lehetett, mivel a „ruszsofóbia” egy elterjedt tévképzet volt az orosz lakosság fejében, miszerint a világban hátrányos megkülönböztetés éri az orosz származású embereket. Ezt az elképzelés orosz médiában gyakran megjelenik, és a célja ennek a narratívának, hogy egy hamis áldozatképet alakítson ki a közönsége körében. Többek között ez a hozzáállás is megerősíthette az agresszívebb fellépést a Donbasz régióban élő oroszokat ért állítólagos atrocitások hírére.

Donbasz területén civilizációs és kulturális törésvonal mentén bátorították a helyi lakosságot egy önálló állam létrehozására a „népek önrendelkezésének jogára” hivatkozva. Donbaszt és a Krím-félszigetet is Oroszország részének tekintik; Novorosszijának nevezik a Dnyepertől keletre elhelyezkedő területet. Úgy gondolják, hogy igazságtalanul vették el tőlük ezeket a területeket a Szovjetunió szétesése után és minden joguk megvan arra, hogy visszaszerezzék, akár erővel is.

A megerősödő nacionalizmus Ukrajnában azt okozta, hogy megszorító intézkedéseket vezettek be az orosz nyelv ellen, és szélső jobboldali csoportok atrocitásokat követtek el az orosz lakosság ellen. A nacionalizmusra mindig is veszélyként tekintett az orosz vezetés, emiatt mindenképpen meg szeretné akadályozni, hogy az eszme Oroszországon belül elterjedjen, mivel konfliktusokat eredményezhet az országban élő kisebbségekkel.

A multipoláris világrendet szeretné elérni Oroszország, hogy az Egyesült Államok a saját befolyási övezetein belül tevékenykedjen és engedjen más országokat szabadon cselekedni más térségekben. Az ukrán-orosz háború ugyanakkor elég jó lehetőség az Egyesült Államok számára, hogy meggyengítse riválisát.

Az ukrán-orosz ellentétet bizonyítja a „náci”, „Banderovita”, „ruszsofóbia”, „dekommunizáció” és a „kijevi rezsim” kifejezések, amelyek rendszeresen előfordulnak az elemzett szövegekben. Az orosz-nyugat szembenállást a „neo-kolonializmus” és „imperializmus” fejezik ki, az Antconc szövegelemző programban pedig megfigyelhettük, hogy a „Nyugat” kifejezés mellé negatív konnotáció társul.

Az új orosz hatalmi ambíciók például az „eurázsianizmus”, a multipoláris világrend, a „ruszskij mir” és a „Novorosszija” megmutatják, hogy Oroszország az ukrainai háborút nem egy két fél közötti konfliktusnak tartja, hanem arra használná fel, hogy a Föderáció nagyhatalmi pozícióját megerősítse.

5. KONKLÚZIÓ

5.1. A kutatás kerete

A fogalmak tisztázása fejezetnél bemutattam a dolgozatom fogalmi kereteit, amin belül dolgoztam, meghatároztam röviden, mi a geopolitika, azt, hogyan magyarázza az ideológia és az ideológiai kulcskifejezéseket hogyan kommunikálja a propaganda a közönségnek.

Jowett és O'Donnell könyve szerint 4 szempont alapján elemeztem az orosz propagandát, megfigyeltem kifejezetten a háborúra irányuló propaganda sajátosságait.

5.2. A kutatás menete

A kutatási kérdéseim elemzéséhez kiválasztottam a szerintem leghitelesebb forrásokat, Putyin cikkét és beszédeit. Belőlük és az orosz médiában gyakran előforduló kifejezésekből kiválasztottam 19-et és megmagyaráztam a jelentésüket.

Majd statisztikát készítettem, úgy, hogy a kulcskifejezések előfordulását megnéztem a forrásokban, ebből elkészültek az arányszámok, majd grafikont készítettem a legérdekesebb összefüggésekről.

A kulcsszavakat az Antconc nevű szövegelemző-programban lefuttattam, azután a gyakoriság, kollokálás és kontextus funkciókon keresztül megvizsgáltam őket. Kiemeltem a „Nyugat” kulcsszót és a példáin keresztül mutattam be a program funkcióinak egy részét.

5.3. A kutatás eredménye

Az orosz ideológiából kiemelt szavakból egy orosz politikai-ideológiai szótárrészletet készítettem el, amely az egyik alappillére a forráselemzésemnek.

A statisztika alapján megfigyelhető, hogy a fókusz Ukrajnáról hirtelen a Nyugat felé terelődik, a náci kifejezést agitációra használják a helyzettől függően, a fenyegetés érzékelésének szintje visszaesett. Az eurázsiai szemléletmód nemrég jelent meg nyilvánosan az orosz médiában Putyin beszédei által.

A szavak a forrásokban vagy egyenletesen jelennek meg, vagy csaponganak, amely alapján azt a következtetést vontam le, hogy az orosz ideológiának valószínűleg nincsen fő iránya és az ideológiai kulcskifejezések az események függvényében változnak. Az ideológia csak részben határozza meg a cselekedeteket, a politikai diskurzus gyakran az eseményekre reagál, vagy magyarázza a történéseket. A stratégiai narratíva a kutatás idejéig az eurázsiai együttműködés és az amerikaellenesség irányába mutat.

5.4. A kutatás jelentősége

Az orosz geopolitikai érdekek megjelentek az ideológiában és a propaganda segítségével olyan közhangulatot és körülményeket teremtettek, amelyek elősegítették a háború kitörését.

Az orosz katonai műveletekre meg tudjuk határozni az igazolást, és részletesebb, a trendeket feltáró elemzéssel majd az ideológia célját is meg lehet határozni.

A politikai-ideológiai szótárt lehetne a jövőben bővíteni, és erre a mintára más politikusokat és más ország ideológiáját is lehetne elemezni. Egy ilyen szótár segíthetné a nemzetközi szinten a felek közötti az megértést, és könnyebben meg lehetne határozni az érdekeket és a motivációkat, amelyek a cselekedeteket mozgatják.

6. ELEMZETT SZÖVEGEK

- Putyin, V. (2021. 07. 12.). „*Article by Vladimir Putin "On the Historical Unity of Russians and Ukrainians"*“. Letöltés dátuma: 2022. 11. 12., forrás: President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/66181>
- Putyin, V. (2022.02.21.). „*Address by the President of the Russian Federation*“. Letöltés dátuma: 2022. 11. 12., forrás: President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>
- Putyin, V. (2022. 02. 24.) „*Address by the President of the Russian Federation*“. Letöltés dátuma: 2022. 11. 12. forrás: President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67843>
- Putyin, V. (2022. 05. 09.) „*Victory Parade on Red Square • President of Russia*“.. Letöltés dátuma: 2022. 11. 12. forrás: President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68366>
- Putyin, V. (2022. 09. 21.) „*Address by the President of the Russian Federation*“. Letöltés dátuma: 2022. 11. 12. forrás: President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69390>
- Putyin, V. (2022. 09. 30.) „*Signing of Treaties on Accession of Donetsk and Lugansk People's Republics and Zaporozhye and Kherson Regions to Russia*“. Letöltés dátuma: 2022. 11. 12., forrás: President of Russia. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69465>
- Putyin, V. (2022. 10. 27.) „*Valdai International Discussion Club Meeting*“. Letöltés dátuma: 2022. 11. 12. forrás: President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69695>

7. SZAKIRODALMI FORRÁSOK

- Associated, P. (2022. 06. 22.). *Putin meets with World War II veterans, visits church*. Letöltés dátuma: 2022.. 11. 12., forrás: The San Diego Union Tribune: <https://www.sandiegouniontribune.com/news/nation-world/story/2020-06-22/putin-meets-with-world-war-ii-veterans-visits-church>
- Bakir, V. (2010). *Sousveillance, Media and Strategic Political Communication: Iraq, USA, UK*. Continuum International Publishing.
- Bakunin, M. (1920). *Речи и Статьи по Славянскому Вопросу*. Moszkva: Голос труда. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 16., forrás: http://az.lib.ru/b/bakunin_m_a/text_0140.shtml
- BBC. (2016. 09. 05.). *Russia's Levada Centre polling group named foreign agent*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 24., forrás: BBC News: https://www.bbc.com/news/world-europe-37278649?fbclid=IwAR0jTdaDe-K6wnN2ItasxD-o8mqWeDo9U7QBcSwssot_tqetQHj9kfnekctk
- Bek. (2022. 09. 10.). *Выравнивание линии фронта под Харьковом сводит на нет планы масштабного наступления ВСУ Об этом сообщает "Рамблер". Далее: https://news.rambler.ru/army/49321507/?utm_content=news_media&utm_medium=read_more&utm_source=copylink*. Letöltés dátuma: 2022.. 11. 11., forrás: Rambler.
- Britannica. (2023). *Agitation*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 26., forrás: The Britannica Dictionary: <https://www.britannica.com/topic/agitation>
- Britannica. (2023). *Dehumanize*. Letöltés dátuma: 2023. 04. 26., forrás: The Britannica Dictionary: <https://www.britannica.com/dictionary/dehumanize>
- Cipko, S. A. (Szerk.). (2011. 05. 17.). *Начинать нужно с декоммунизации*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Независимая Газета: https://www.ng.ru/ng_politics/2011-05-17/9_tsipko.html
- Czopf, Á. (2019). SZURKOV - A HIBRID POLITIKA IDEOLÓGUSA. *Kommentár, 4*, 135-143. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Kommentár: http://kommentar.info.hu/cikk/2019/4/szurkov--a-hibrid-politika-ideologusa#_ftn14.
- Dean, J. (2022. 03. 22.). *The letter Z is becoming a symbol of Russia's war in Ukraine. But what does it mean?* Letöltés dátuma: 2023.. 04. 24., forrás: NPR: <https://www.npr.org/2022/03/09/1085471200/the-letter-z-russia-ukraine>
- Demirjian, K. (2014. 07. 22.). *Meanwhile in Russia, Putin passes law against protests*. Letöltés dátuma: 2022.. 04. 23., forrás: The Washington Post: Meanwhile in Russia, Putin passes law against protests
- Dialog. (2022). *Dialog.ua, „Мы украинцы и русские, и делить нам нечего”, – в Украине нашли методичку из РФ для общения с местными*. Letöltés dátuma: 2022.. 11. 11., forrás: Dialog.ua: https://daily.dialog.uahttps://daily.dialog.ua/252586_1653629310
- Diec, J. (2019. 10. 31.). Major trends in Russian geopolitics after 1991. *Politeja*, 140-160. Forrás: <https://journals.akademicka.pl/politeja/article/view/1293>
- Dosztojevszkij, H. (2021. 06. 12.). *Сурков: Русский мир там, где уважают Путина и боятся оружия России*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 24., forrás: Daily Storm: <https://dailystorm.ru/news/surkov-russkiy-mir-tam-gde-uvazhayut-putina-i-boyatsya-oruzhiya-rossii>
- El Abdallah, F. (2023. 03. 17.). *Situation in Ukraine: ICC judges issue arrest warrants against Vladimir Vladimirovich Putin and Maria Alekseyevna Lvova-Belova*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: International Criminal Court: <https://www.icc->

- cpi.int/news/situation-ukraine-icc-judges-issue-arrest-warrants-against-vladimir-vladimirovich-putin-and
- Fazio, L., & Sherry, C. (2020. 08. 28.). The Effect of Repetition on Truth Judgments across Development. (D. S. Lindsay, Szerk.) *Psychological Science*, 1059–1070. Forrás: Psychological Science: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0956797620939534>
- Flint, C. (2006). *Introduction to Geopolitics*. London; New York: Routledge, Taylor and Francis Group. Forrás: Flint, C. (2006). *Introduction to Geopolitics*. London; New York: Routledge, Taylor and Francis Group
- Forbes*. (2022. 10. 04.). Letöltés dátuma: 2022.. 11. 11., forrás: Россию после 21 сентября покинули около 700 000 граждан: <https://www.forbes.ru/society/478827-rossiu-posle-21-sentabra-pokinuli-okolo-700-000-grazdan>
- Forces. (2021. 09. 06.). *The Ribbon Of Saint George: Russia's Version Of The Remembrance Poppy*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 24., forrás: Forces: <https://www.forces.net/russia/ribbon-saint-george-russias-version-remembrance-poppy>
- Frye, T., Gehlbach, S., Marquardt, K. L., & Reuters, O. J. (2015. 08. 24.). *Is Putin's popularity real?* Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Taylor and Francis Online homepage: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1060586X.2016.1144334>
- Garner, I. (2022.. 05. 09.). *“We’ve Got to Kill Them”: Responses to Bucha on Russian Social Media Groups*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Taylor and Francis Online: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14623528.2022.2074020>
- Glasser, S. B. (2019. 08. 12.). *Putin the Great Russia's Imperial Impostor*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 24., forrás: Foreign Affairs: <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/2019-08-12/putin-great>
- Harnisch, K. (2022. 03. 04.). *Miért késik ennyit Putyin? Több mint négy órát várt rá Angela Merkel és még sokan mások*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Index: <https://index.hu/fomo/2022/03/04/putyin-ii-erzsebet-krialyno-ferenc-papa-barack-obama-keses/>
- Hszi, C.-p. (2023. 03. 20.). *Full text of Xi's signed article on Russian media*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: People's Daily Online: <http://en.people.cn/n3/2023/0320/c90000-10224357.html>
- Jowett, G. S., & O'Donnell, V. (2015). *Propaganda & Persuasion*. London: Sage.
- Jui, F. (2021. 12. 26.). *Путь американского империализма вымощен ложью и войной*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: РОССИЙСКАЯ ГАЗЕТА: <https://rg.ru/2021/12/26/put-amerikanskogo-imperializma-vymoshchen-lozhiu-i-vojnoi.html>
- Kartaslov. (2023). *Значение слова «русофобия»*. Forrás: КАРТАСЛОВ: <https://kartaslov.ru/значение-слова/русофобия>
- Klucsevszkaja, N. (2022. 09. 22.). *Частичная мобилизация – 2022: краткие ответы на важные вопросы*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 24., forrás: ГАРАНТ: <https://www.garant.ru/news/1567380/>
- Kolpakov, I. (2021. 04. 26.). *Meduza is a 'foreign agent' now. What's next? Spoiler: We don't know*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Meduza: <https://meduza.io/en/feature/2021/04/26/meduza-is-a-foreign-agent-now-what-s-next>
- Laurence, A. (2023). *AntConc Homepage*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 26., forrás: Laurence Anthony's Website: <https://www.laurenceanthony.net/software/antconc/>
- Levada-Center. (2023. 04. 21.). *PUTIN'S APPROVAL RATING*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 21., forrás: Levada-Center: <https://www.levada.ru/en/ratings/approval-of-the-authorities/>

- Litvinyenko, V. (2022. 07. 05.). *СУЩНОСТЬ КАТЕГОРИЙ «ВОЙНА» И «СПЕЦИАЛЬНАЯ ВОЕННАЯ ОПЕРАЦИЯ»*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: МИНИСТЕРСТВО ОБОРОНЫ: <https://army.ric.mil.ru/Stati/item/420019/>
- Mackinnon, A., & Standish, R. (2020. 02. 21.). *Putin Fires His Puppet Master Vladislav Surkov, who stage-managed Russia's involvement in Ukraine, is replaced*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Foreign Policy Magazine: <https://foreignpolicy.com/2020/02/21/putin-fires-vladislav-surkov-puppet-master-russia-ukraine-rebels/>
- Maishev, A. (2022. 03. 23.). *Russia Criminalizes Independent War Reporting, Anti-War Protests*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 24., forrás: Human Rights Watch: <https://www.hrw.org/news/2022/03/07/russia-criminalizes-independent-war-reporting-anti-war-protests>
- Mead, W. R. (2014. 05. - 06.). The Return of Geopolitics: The Revenge of the Revisionist Powers. *Foreign Affairs*, 93(3), 69-79.
- Müllerson, R. (2017). *Dawn of a New Order. Geopolitics and the Clash of Ideologies*. London; New York: I.B. Tauris & Co. Ltd.
- nagy, j., & kiss, i. (dátum nélk.).
- Orenburg. (2022. 05. 23.). *"Папа, а что такое спецоперация"? Как детей и подростков готовят к войне*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Idel.Реалии: <https://www.idelreal.org/a/31855019.html>
- Pálffy, K. (2022. 11. 23.). *Az Európai Parlament a terrorizmust támogató államhá nyilvánította Oroszországot*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Európai Parlament: <https://www.europarl.europa.eu/hungary/hu/aktualis/2022-hirek/2022-november/az-europai-parlament-a-terrorizmust-tamogato-allamma-nyilvanitotta-oroszorszagot.html>
- Peszkov, D. (2022. 04. 06.). REPLAY - L'entretien exclusif de Dmitri Peskov, porte-parole de Vladimir Poutine. (D. Rochebin, Kérdező:) Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: TF1 Info: <https://www.tf1info.fr/international/replay-l-entretien-exclusif-de-dmitri-peskov-porte-parole-de-vladimir-poutine-guerre-ukraine-russie-2215751.html>
- Phalnikar, S. (2022. 03. 02.). *Russia's sweeping foreign agent law*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: DW: <https://www.dw.com/en/what-is-russias-foreign-agent-law/a-60652752>
- Poltava, V. (2022. 04. 13.). *Пісня реального російського окупанта \ Песня русского солдата в Украине*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 25., forrás: Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=6LsBx8gr2uE>
- Polyudova, E. (2016). *Soviet War Songs in the Context of Russian Culture*. Newcastle: Cambridge Scholar Publishing.
- Putyin, V. (2023. 03. 20.). *International Parliamentary Conference Russia - Africa in a Multipolar World*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 26., forrás: President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/70745>
- Putyin, V. (2023. 03. 19.). *Vladimir Putin's Article for People's Daily Newspaper, Russia and China: A Future-Bound Partnership*. Forrás: President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/70743>
- Qualter, T. H. (1962). *Propaganda and Warfare*. New York: Random House.
- Reuters, S. (2014. 05. 23.). *Russia's Putin helps release tigers into wild*. Letöltés dátuma: 2022.. 11. 11., forrás: Reuters: <https://www.reuters.com/article/us-russia-putin-tigers-idINKBN0E21NP20140523>
- Schechter, B. (2022.. 03. 29.). *What Russians Think When They Hear the Word "Nazi"*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: The Jordan Center: <https://jordanrussiacenter.org/news/what-russians-think-when-they-hear-the-word->

- nazi/?fbclid=IwAR0fp_NlzQvoVQxuBeJ0xl82TggkfQkQCh1UZVSWxW0rtqXb1_gyTrMQ2lo
- Sipkov, A. (2017). *Плаха. 1917–2017. Сборник статей о русской идентичности*. Пробел. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 24., forrás: https://books.google.hu/books?id=BY_ZCgAAQBAJ&pg=PT17&lpg=PT17&dq=киевский+режим+2014&source=bl&ots=81GcG1YhS7&sig=ACfU3U0vDmHhSIN_k8TaG7rcjkrG7uKXw&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwiP7_XMiqr-AhWK3KQKHRpEDuU4RhDoAXoECAQQA#v=onepage&q=киевский%20режим%202014&f=false
- Szajdaseva, J. (2022. 09. 26.). *«Петербургский дневник» собрал всю информацию*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Петербургский дневник: <https://spbndevnik.ru/news/2022-09-26/chastichnaya-mobilizatsiya-kogo-prizovut-cto-zhdet-mobilizovannyh-i-cto-delat-esli-prizvali-po-oshibke>
- Szanzsarevszkij. (2010). *Суверенная демократия*. Forrás: Academic: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/politology/2793/Суверенная>
- Szpivak, M. (2019. 06. 15.). Letöltés dátuma: 2022.. 11. 11., forrás: <https://diletant.media/articles/45256403/>
- Szurkov, V. (2018. 04. 11.). *Одиночество полукровки*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Россия в глобальной политике: <https://globalaffairs.ru/articles/odinochestvo-polukrovki-14-2/>
- TASS. (2022. 09. 06.). *Russian diplomat strikes back at UN chief's remark on new regions' referendum*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: TASS: <https://tass.com/politics/1518625>
- Tenisheva, A. (2023. 02. 23.). *'I Couldn't Stay Silent': Anti-War 'Flower Protests' Spread to 60 Cities Across Russia*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: The Moscow Times: <https://www.themoscowtimes.com/2023/02/03/i-couldnt-stay-silent-anti-war-flower-protests-spread-to-60-cities-across-russia-a80129>
- The New Arab Staff. (2022. 03. 02.). *'Bayraktar!': Ukrainian army shares song celebrating Turkish-made drone fighting back at Russian invasion*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: The New Arab: <https://www.newarab.com/news/bayraktar-ukraine-army-shares-song-hailing-turkish-drone>
- Valdai Club. (dátum nélk.). *Valdai Discussion Club*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 26., forrás: Valdai Discussion Club: <https://valdaiclub.com/about/valdai/>
- Vigóski, G. M. (2022. 08. 26.). „Darja Dugina a közszerepléseihez képest sokkal árnyaltabban gondolkodott”. (P. Wagner, Kérdező:) Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: <https://24.hu/kulfold/2022/08/26/darja-dugina-dugin-orosz-ukran-haboru-neo-euraszianizmus-vigoczki-mate-gyorgy-interju/>
- Volodin, V. (2022. 06. 29.). *Как будет работать новый закон об иноагентах*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: ГОСУДАРСТВЕННАЯ ДУМА: <http://duma.gov.ru/news/54760/>
- Wikipedia. (2020.). *Неоколониализм*. Letöltés dátuma: 2023.. 04. 23., forrás: Wikipedia: <https://hmong.ru/wiki/Neo-colonialism>
- Wolynetz, L. (2018. 11. 25.). *Songs of Ukranian World War I Soldgiers. The Ukrainian Museum and Library of Stamford*, old.: 13. Forrás: <https://www.ukrainianmuseumlibrary.org/pdf/2018/sower-november-2018-eng.pdf>
- Zaffran, R. (2019). *Strategic Narrative and Security*. In B. C. Taylor, & H. Bean (szerk.), *The Handbook of Communication and Security* (old.: 354–367). New York; London: Routledge; Taylor and Francis Group.
- МИР, Ф. Р. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2022.. 11. 12., forrás: <https://ruskiymir.ru/>

ФОНД РУССКИЙ МИР. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2022.. 11. 12., forrás:
<https://ruskiymir.ru/>

8. ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra. „Az orosz nép sorsa – megismételni az apáink hőstetteit, megvédve a szülőföldünket. Csatlakozz a Donyeck-i Köztársaság Néphadseregébe!”	9
2. ábra. „Luzsniki koncert 2023.02.22”	15
3. ábra. „Za Pobedu – A Győzelemért”	16
4. ábra. A megfigyelt szavak előfordulási görbéi.....	31

9. TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat. KWIC funkció „Nyugat” szóra.....	33
2. táblázat. A „Nyugat” előfordulásának gyakorisága.....	33